مەدىنىدە نازىل بولغان — سۈرە مۇھەممەد — 38 ئايەت

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ وَصَدُّوا۟ عَن سَبِيلِ ٱللَّهِ أَضَلَّ أَعْمَٰلَهُمْ ﴿١﴾ وَٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَعَمِلُوا۟
ٱلصَّٰلِحَٰتِ وَءَامَنُوا۟ بِمَا نُزِّلَ عَلَىٰ مُحَمَّدٍ وَهُوَ ٱلْحَقُّ مِن رَّبِّهِمْ ۙ كَفَّرَ عَنْهُمْ سَيِّـَٔاتِهِمْ وَأَصْلَحَ بَالَهُمْ ﴿٢﴾
ذَٰلِكَ بِأَنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ ٱتَّبَعُوا۟ ٱلْبَٰطِلَ وَأَنَّ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ ٱتَّبَعُوا۟ ٱلْحَقَّ مِن رَّبِّهِمْ ۚ كَذَٰلِكَ يَضْرِبُ ٱللَّهُ
لِلنَّاسِ أَمْثَٰلَهُمْ ﴿٣﴾

ناھايىتى شەپقەتلىك ۋە مېھرىبان الله نىڭ ئىسمى بىلەن باشلايمەن

كاپىر بولغان ۋە (كىشىلەرنى) اللەنىڭ يولىدىن توسقانلارنىڭ (ياخشى) ئەمەللىرىنى الله بىكار قىلىۋېتىدۇ﴿1﴾. ئىمان ئېيتقان ۋە ياخشى ئەمەللەرنى قىلغانلارنىڭ، مۇھەممەدكە نازىل قىلىنغان قۇرئانغا ـ قۇرئان ئۇلارنىڭ پەرۋەردىگارى تەرىپىدىن كەلگەن ھەقىقەتتۇر ـ ئىمان ئېيتقانلارنىڭ گۇناھلىرىنى الله ئۆچۈرۈپ تاشلايدۇ، ئۇلارنىڭ ھالىنى ياخشىلايدۇ (شۇنىڭ بىلەن ئۇلارگۇناھ قىلمايدۇ)﴿2﴾. بۇ شۇنىڭ ئۈچۈندۇركى، كاپىرلار باتىلغا (يەنى شەيتانغا) ئەگەشتى، مۆمىنلەر بولسا، پەرۋەردىگارى تەرىپىدىن كەلگەن ھەقىقەتكە (يەنى قۇرئانغا) ئەگەشتى، الله ئىنسانلارغا ئۇلارنىڭ ئەھۋالىنى شۇنداق بايان قىلىدۇ﴿3﴾.

كۇففارلارنىڭ جازاسى ۋە مۆمىنلەرنىڭ مۇكاپاتى توغرىسىدا

الله تائالا مۇنداق دەيدۇ: الله تائالا نىڭ ئايەتلىرىگە ﴿**كاپىر بولغان ۋە (كىشىلەرنى) اللەنىڭ يولىدىن توسقانلارنىڭ (ياخشى) ئەمەللىرىنى الله بىكار قىلىۋېتىدۇ**﴾ يەنى ئۇنى بىكار قىلىپ يوق قىلىۋېتىپ، ئۇنىڭغا ساۋابمۇ بەرمەيدۇ، مۇكاپاتمۇ بەرمەيدۇ. الله تائالا بۇ ھەقتە مۇنداق دەيدۇ: ﴿بىز ئۇلارنىڭ قىلغان ياخشى ئەمەللىرىنى بىر تەرەپ قىلىپ، ئۇنى ئۇچۇپ يۈرگەن توزاندەك قىلىۋېتىمىز، (يەنى ئۇلار ئىمانسىز بولغانلىقتىن، قىلغان ياخشى ئەمەللىرىنى يوققا چىقىرىمىز)﴾(1).

﴿**ئىمان ئېيتقان ۋە ياخشى ئەمەللەرنى قىلغانلارنىڭ**﴾ يەنى چىن دىلى ۋە پۈتۈن ۋۇجۇدى بىلەن ئىمان ئېيتقان، ئىچكى ۋە تاشقى پۈتۈن ئەزالىرى الله نىڭ شەرىئىتىگە بويسۇنغانلارنىڭ ﴿**مۇھەممەدكە نازىل قىلىنغان قۇرئانغا ـ قۇرئان ئۇلارنىڭ پەرۋەردىگارى تەرىپىدىن كەلگەن ھەقىقەتتۇر ـ ئىمان**

(1) سۈرە فۇرقان 23 ـ ئايەت.

www.munber.org

ئېيتقانلارنىڭ﴾ بۇ ئايەت، مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام پەيغەمبەر قىلىپ ئەۋەتىلگەندىن كېيىن قۇرئانغا ئىمان ئېيتىش ئىماننىڭ ساغلام بولۇشىدىكى بىرىنچى شەرت ئىكەنلىكىگە دەلىلدۇر.

﴿گۇناھلىرىنى الله ئۆچۈرۈپ تاشلايدۇ، ئۇلارنىڭ ھالىنى ياخشىلايدۇ (شۇنىڭ بىلەن ئۇلار گۇناھ قىلمايدۇ)﴾ چۈشكۈرگۈچىنىڭ دۇئاسى رىۋايەت قىلىنغان ھەدىستە مۇنداق دېيىلگەن: «الله سىلەرنى ھىدايەت قىلسۇن، ھالىڭلارنى ياخشىلىسۇن».

﴿بۇ شۇنىڭ ئۈچۈندۇركى، كاپىرلار باتىلغا (يەنى شەيتانغا) ئەگەشتى﴾ يەنى بىز پەقەت كاپىرلارنىڭ ئەمەللىرىنى بىكار قىلىپ، ياخشى كىشىلەرنىڭ گۇناھلىرىنى كەچۈرۈم قىلدۇق، ئۇلارنىڭ ئىشلىرىنى ياخشىلىدۇق. چۈنكى، كاپىرلار باتىلغا ئەگەشتى، يەنى ئۇلار ھەقنى قويۇپ باتىل يولنى تاللىدى.

﴿مۆمىنلەر بولسا، پەرۋەردىگارى تەرىپىدىن كەلگەن ھەقىقەتكە (يەنى قۇرئانغا) ئەگەشتى، الله ئىنسانلارغا ئۇلارنىڭ ئەھۋالىنى شۇنداق بايان قىلىدۇ﴾ يەنى الله ئۇلارغا ئۇلارنىڭ ئەمەللىرىنىڭ ئاقىۋىتىنى، ئۇلارنىڭ قىيامەتتە بارىدىغان جايلىرىنى ئەنە شۇنداق بايان قىلىدۇ.

* * * * * * *

فَإِذَا لَقِيتُمُ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ فَضَرۡبَ ٱلرِّقَابِ حَتَّىٰٓ إِذَآ أَثۡخَنتُمُوهُمۡ فَشُدُّواْ ٱلۡوَثَاقَ فَإِمَّا مَنَّۢا بَعۡدُ
وَإِمَّا فِدَآءً حَتَّىٰ تَضَعَ ٱلۡحَرۡبُ أَوۡزَارَهَاۚ ذَٰلِكَ وَلَوۡ يَشَآءُ ٱللَّهُ لَٱنتَصَرَ مِنۡهُمۡ وَلَٰكِن لِّيَبۡلُوَاْ بَعۡضَكُم
بِبَعۡضٖۗ وَٱلَّذِينَ قُتِلُواْ فِي سَبِيلِ ٱللَّهِ فَلَن يُضِلَّ أَعۡمَٰلَهُمۡ ﴿٤﴾ سَيَهۡدِيهِمۡ وَيُصۡلِحُ بَالَهُمۡ ﴿٥﴾ وَيُدۡخِلُهُمُ
ٱلۡجَنَّةَ عَرَّفَهَا لَهُمۡ ﴿٦﴾ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِن تَنصُرُواْ ٱللَّهَ يَنصُرۡكُمۡ وَيُثَبِّتۡ أَقۡدَامَكُمۡ ﴿٧﴾ وَٱلَّذِينَ
كَفَرُواْ فَتَعۡسٗا لَّهُمۡ وَأَضَلَّ أَعۡمَٰلَهُمۡ ﴿٨﴾ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمۡ كَرِهُواْ مَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ فَأَحۡبَطَ أَعۡمَٰلَهُمۡ ﴿٩﴾

سىلەر كۇففارلارغا (جەڭ مەيدانىدا) ئۇچراشقان چېغىڭلاردا، ئۇلارنى ئۆلتۈرۈڭلار، سىلەر ئۇلارنى قىرىپ (مەغلۇپ قىلىپ، ئۇلاردا سىلەرگە قارشىلىق كۆرسىتىدىغان كۈچ قالمىغان چاغدا ئۇلارنى ئۆلتۈرۈشتىن توختاپ)، ئۇلارنى ئەسىر ئېلىڭلار، ئاندىن ئۇلارنى ئېھسان قىلىش يۈزىسىدىن قويۇپ بېرىڭلار، ياكى فىدىيە ئېلىپ قويۇپ بېرىڭلار، تاكى ئۇرۇش ئۆزىنىڭ ئېغىر يۈكىنى تاشلىغانغا قەدەر (يەنى ئۇرۇش توختىغانغا قەدەر) ئىش مانا شۇنداقتۇر. ئەگەر الله خالىسا ئەلۋەتتە (سىلەرنى ئۇرۇشقا تەكلىپ قىلماستىنلا) ئۇلارنى جازالىغان بولاتتى، لېكىن الله بەزىڭلارنى بەزىڭلار بىلەن سىناش ئۈچۈن (يەنى ئىمانىڭلارنى سىناش ئۈچۈن جىھادقا ئەمر قىلدى)، اللەنىڭ يولىدا ئۆلتۈرۈلگەنلەرنىڭ (يەنى شېھىتلەرنىڭ) ئەمەللىرىنى الله بىكار قىلىۋەتمەيدۇ[4]. الله ئۇلارنى ھىدايەت قىلىدۇ ۋە ھالىنى ياخشىلايدۇ[5]. الله ئۇلارنى جەننەتكە كىرگۈزىدۇ، الله ئۇنى ئۇلارغا تونۇتتى (يەنى جەننەتكە كىرگەن ئادەم ئۆزىنىڭ ئۇ يەردىكى جايىنى ئىلگىرى كۆرگەندەكلا بىلىدۇ)[6]. ئى مۆمىنلەر! سىلەر اللەغا (يەنى اللەنىڭ دىنىغا) ياردەم بەرسەڭلار، الله سىلەرگە (دۈشمىنىڭلارغا قارشى ياردەم بېرىدۇ، قەدىمىڭلارنى (ئۇرۇش مەيدانلىرىدا) بەرقارار قىلىدۇ[7]. كاپىرلارنى الله ھالاك قىلىدۇ، ئۇلارنىڭ (ياخشى) ئەمەللىرىنى بىكار قىلىدۇ[8]. بۇ شۇنىڭ ئۈچۈندۇركى، ئۇلار الله نازىل قىلغان كىتابنى (يەنى قۇرئاننى) يامان كۆرۈش بىلەن، ئۆزلىرىنىڭ ئەمەللىرىنى بەربات قىلدى[9].

www.munber.org

دۈشمەننىڭ بويىنغا چېپىشقا، ئۇنى ئەسىر ئېلىشقا، ئاندىن ياخشىلىق قىلىپ ياكى فىدىيە ئېلىپ قويۇپ بېرىشكە بۇيرۇش توغرىسىدا

الله تائالا مۆمىنلەرگە ئۇلارنىڭ مۇشرىكلار بىلەن بولغان جەڭلىرىدە تايىنىشقا تېگىشلىك نەرسىگە تەۋسىيە قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: **﴿سىلەر كۇففارلارغا (جەڭ مەيدانىدا) ئۇچراشقان چېغىڭلاردا، ئۇلارنى ئۆلتۈرۈڭلار﴾** يەنى ئۇلارغا يۈزلەنسەڭلار، ئۇلارنى قىلىچلار بىلەن چېپىپ قىرىپ تاشلاڭلار.

﴿سىلەر ئۇلارنى قىرىپ (مەغلۇب قىلىپ، ئۇلاردا سىلەرگە قارشى كۆرسىتىدىغان كۈچ قالمىغان چاغدا ئۇلارنى ئۆلتۈرۈشتىن توختاپ) ئۇلارنى ئەسىر ئېلىڭلار﴾ قېچىپ كەتمەسلىكى ۋە سىلەرگە قارشىلىق قىلماسلىقى ئۈچۈن ئەسىرگە چۈشكەنلەرنى چىڭ باغلاڭلار، ئاندىن ئۇرۇش تۈگەپ، جەڭ مەيداندىن ئايرىلغاندىن كېيىن ئەسىرلەرنى قانداق بىر تەرەپ قىلىش توغرىسىدا سىلەرگە ئىختىيارلىق بېرىلدى. ئەگەر سىلەر خالىساڭلار ئۇلارغا ياخشىلىق قىلىپ، ئۇلارنى ھەقسىز يەنى تۆلەمسىز قويۇۋېتىڭلار، ئەگەر خالىساڭلار ئۇلارغا ئۇلارنى قويۇپ بېرىش بەدىلىگە پۇل - مال بېرىش شەرتىنى قويۇپ، ئۇلاردىن فىدىيە ئېلىڭلار. بۇ ئايەتتىن كۆرۈنۈپ تۇرۇپتۇكى، بۇ ئايەت بەدر ئۇرۇشىدىن كېيىن نازىل بولغان. پاك ۋە يۈكسەك الله ھەقىقەتەن شۇ كۈندە مۆمىنلەرنىڭ ئەسىرلەردىن فىدىيە ئېلىشنى كۆزلەپ، مۇشرىكلارنى ئاز ئۆلتۈرۈپ، كۆپ ئەسىر ئالغانلىقى ئۈچۈن ئۇلارغا كايىپ مۇنداق دېدى: **﴿پەيغەمبەرگە زېمىندا دۈشمەننى كۆپرەك ئۆلتۈرمەي تۇرۇپ (يەنى مۇشرىكلىكنىڭ ھەيۋىسىنى يوقىتىپ، ئىسلامغا قۇۋۋەت بەرمەي تۇرۇپ)، ئەسىرلەردىن فىدىيە ئېلىش لايىق ئەمەس ئىدى. (ئى مۆمىنلەر! سىلەر فىدىيە ئېلىش بىلەن) دۇنيا مەنپەئەتىنى كۆزلەيسىلەر، الله سىلەرگە ئاخىرەتنى (يەنى ئاخىرەتنىڭ ساۋابىنى) تىلەيدۇ. الله غالىبتۇر، ھېكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچىدۇر. الله نىڭ (ئوچۇق چەكلىمىگەن ئىشنى قىلغانلارنى جازالىماسلىق دېگەن) ھۆكمى ئەزەلىسى بولمىسا ئىدى، (ئەسىرلەردىن) فىدىيە ئالغانلىقىڭلار ئۈچۈن ئەلۋەتتە زور ئازابقا دۇچار بولاتتىڭلار﴾**[1].

﴿تاكى ئۇرۇش ئۆزىنىڭ ئېغىر يۈكىنى تاشلىغانغا قەدەر (يەنى ئۇرۇش توختىغانغا قەدەر) ئىش مانا شۇنداقتۇر﴾ مۇجاھىد بۇ ئايەتنى تاكى: مەريەمنىڭ ئوغلى ئىسا ئەلەيھىسسالام چۈشكەنگە قەدەر ئىش مانا شۇنداقتۇر، دەپ تەپسىر قىلغان. ئۇ بۇ چۈشەنچىنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ: «مېنىڭ ئۈممىتىمدىن بىر تۈركۈم كىشىلەر داۋاملىق ھەق ئۈستىدە بولىدۇ، تاكى ئۇلارنىڭ ئاخىرقىلىرى دەججال بىلەن جەڭ قىلىدۇ» دېگەن سۆزىدىن ئالغانلىقى مەلۇمدۇر. ئىمام ئەھمەد، جۇبەير ئىبنى نۇفەيلنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلىدۇ: سەلەمە ئىبنى نۇفەيل ئۇلارغا ئۆزىنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىغا بېرىپ ئۇنىڭغا: مەن ھەقىقەتەن ئاتتىن زېرىكتىم، قورالنى تاشلىدىم، ئۇرۇش ئۆزىنىڭ ئېغىر يۈكىنى تاشلىدى، مەن ئەمدى ھېچ ئۇرۇش بولمايدۇ، دېدىم. دېگەندە، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۇنىڭغا: «ئۇرۇش ئەمدى باشلاندى، مېنىڭ ئۈممىتىمدىن بىر تۈركۈم كىشىلەر داۋاملىق ئازغۇن ئىنسانلارنىڭ ئۈستىدىن غەلىبە قىلىدۇ. الله تائالا نۇرغۇن قەۋملەرنىڭ دىللىرىنى ھىدايەتتىن بۇرىۋېتىدۇ، شۇنىڭ بىلەن ئۇلار دىللىرى بۇرىۋېتىلگەنلەر بىلەن جىھاد قىلىدۇ، الله مۇجاھىدلارغا ئۇلارنىڭ مال - مۈلكىنى غەنىمەت قىلىپ رىزىق قىلىپ بېرىدۇ، تاكى الله نىڭ ئەمرى يەنى قىيامەت كەلگەنگە قەدەر ئۇلار مانا شۇ ھالەتتە داۋام قىلىدۇ، بىلىڭلاركى، مۆمىنلەرنىڭ يۇرتىنىڭ مەركىزى شام زېمىنىدۇر، ئاتلارنىڭ كۆكۈللىرىغا

---

[1] سۈرە ئەنفال 67 - 68 - ئايەتلەر.

www.munber.org

قىيامەت كۈنىگىچە ياخشىلىق چىكىلگەندۇر» دېگەنلىكىنى خەۋەر قىلغان، بۇ ھەدىسنى ئىمام نەسائىمۇ مۇشۇنداق رىۋايەت قىلغان.

﴿ئەگەر اللە خالىسا ئەلۋەتتە (سىلەرنى ئۇرۇشقا تەكلىپ قىلماستىنلا) ئۇلارنى جازالىغان بولاتتى﴾ يەنى ئەگەر اللّٰه خالىسا ئۆز ئازاب دەرگاھىدىن چۈشۈرۈش ئارقىلىق كاپىرلارنى چوقۇم جازالىغان بولاتتى.

﴿لېكىن اللە بەزىڭلارنى بەزىڭلار بىلەن سىناش ئۈچۈن (يەنى ئىمانىڭلارنى سىناش ئۈچۈن جىھادقا ئەمر قىلدى)﴾ يەنى سىلەرنى سىناش ئۈچۈن، سىرلىرىڭلاردىن ۋاقىپ بولۇش ئۈچۈن اللّٰه سىلەرگە جىھادنى، دۈشمەنلەر بىلەن جەڭ قىلىشنى يولغا قويدى. اللّٰه جىھادنى يولغا قويۇشتىكى ھېكمىتىنى سۈرە ئال ئىمراندىكى: ﴿(ئى مۆمىنلەر جامائەسى!) اللّٰه سىلەردىن (ھەقىقىي) جىھاد قىلغانلارنى ۋە (جىھادنىڭ جاپا ـ مۇشەققەتلىرىگە) چىدىغۇچىلارنى بىلمەي (يەنى ئايرىماي تۇرۇپ)، (پەقەت ئاغزىڭلاردا ئىمان ئېيتتۇق دېيىش بىلەنلا) جەننەتكە كىرىشنى ئويلامسىلەر؟﴾ [1] دېگەن ئايىتىدە ۋە سۈرە تەۋبىدىكى:﴿ئۇلارغا ئۇرۇش ئېچىڭلار، اللّٰه ئۇلارنى سىلەرنىڭ قولۇڭلار بىلەن جازالايدۇ. اللّٰه ئۇلارنى خار قىلىدۇ، اللّٰه سىلەرنى ئۇلار ئۈستىدىن غالىب قىلىدۇ. (ئىسلام دىنىنى ئۈستۈن قىلىپ، كاپىرلارنى جازالاپ) مۆمىن قەۋمنىڭ كۆڭلىگە شىپالىق (يەنى تەسەللى) بېرىدۇ. ھەم ئۇلارنى دىللىرىدىكى ئاچچىقتىن خالاس قىلىدۇ. اللّٰه خالىغان ئادەمنى تەۋبىگە مۇۋەپپەق قىلىدۇ. اللّٰه ھەممىنى بىلىپ تۇرغۇچىدۇر، ھېكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچىدۇر﴾[2] دېگەن ئايىتىدە بايان قىلغان.

شېھىتلەرنىڭ پەزىلىتى توغرىسىدا

نۇرغۇن مۆمىنلەرنىڭ ئۇرۇشتا ئۆلۈپ كېتىشى ئۇرۇشنىڭ ئەسلى ماھىيىتى بولغانلىقى ئۈچۈن اللّٰه مۇنداق دەيدۇ:**﴿اللەنىڭ يولىدا ئۆلتۈرۈلگەنلەرنىڭ (يەنى شېھىتلەرنىڭ) ئەمەللىرىنى اللە بىكار قىلىۋەتمەيدۇ﴾** يەنى ئۇنى ھەرگىز يوق قىلىۋەتمەيدۇ، بەلكى ئۇنى ھەسسىلەپ كۆپەيتىپ ئاۋۇتۇپ بېرىدۇ. ئۇلارنىڭ بەزىلىرىنىڭ ئەمەلىنىڭ ساۋابى ئۇنىڭ پۈتۈن بەرزەخ ھاياتىدا (يەنى قەبرىگە كىرگەندىن تارتىپ قىيامەت بولغانغا قەدەر) ئۇنىڭغا يېتىپ تۇرىدۇ.

بۇ ھەقتە ئىمام ئەھمەد، قەيس ئىبنى جۇزامىدىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلىدۇ: «شېھىتنىڭ تۇنجى بىر تامچە قېنى تامچىغان چاغدىلا ئۇنىڭغا ئالتە تۈرلۈك ئالاھىدىلىك بېرىلىدۇ. يەنى ئۇنىڭ پۈتۈن خاتالىقلىرى ئۆچۈرۈلىدۇ، جەننەتتىكى ئورنىنى كۆرىدۇ، شەھلا كۆزلۈك ھۆرلەر جۈپ قىلىپ بېرىلىدۇ، چوڭ قورقۇنچتىن، قەبرە ئازابىدىن ئەمىن قىلىنىدۇ، ئىمان گۈزەللىكى بىلەن بېزىلىدۇ».

ئىمام ئەبۇداۋۇد، ئەبۇدەردا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلىدۇ: «شېھىتنىڭ ئائىلە ـ تەۋەسىدىن 70 كىشىگە شاپائەت قىلىنىدۇ» شېھىتنىڭ پەزىلىتى توغرىسىدا كەلگەن ھەدىسلەر ناھايىتى كۆپ.

﴿اللە ئۇلارنى﴾ جەننەت تەرەپكە **﴿ھىدايەت قىلىدۇ﴾** اللّٰه تائالا بۇ ھەقتە مۇنداق دەيدۇ: ﴿شۈبھىسىزكى، ئىمان ئېيتقانلار ۋە ياخشى ئەمەللەرنى قىلغانلارنى پەرۋەردىگارى، ئۇلارنىڭ ئىمانى سەۋەبىدىن، ئاستىدىن ئۆستەڭلار ئېقىپ تۇرىدىغان نازۇ ـ نېمەتلىك جەننەتلەرگە يېتەكلەيدۇ﴾[3].

[1] سۈرە ئال ئىمران 142 ـ ئايەت.
[2] سۈرە تەۋبە 14 ـ 15 ـ ئايەتلەر
[3] سۈرە يۇنۇس 9 ـ ئايەت.

www.munber.org

﴿ۋە ھالىنى ياخشىلايدۇ. اللە ئۇلارنى جەننەتكە كىرگۈزىدۇ، اللە ئۇنى ئۇلارغا تونۇتتى (يەنى جەننەتكە كىرگەن ئادەم ئۆزىنىڭ ئۇ يەردىكى جايىنى ئىلگىرى كۆرگەندەكلا بىلىدۇ)﴾ يەنى اللە تائالا ئۇلارغا جەننەتنى تونۇتتى ۋە ئۇلارنى ئۇنىڭغا يېتەكلىدى. مۇجاھىد بۇ ئايەت ھەققىدە: ئەھلى جەننەت اللە تائالا ئۇلارغا جەننەتتە تەقسىم قىلىپ بەرگەن ئۆيلىرىگە، تۇرالغۇ جايلىرىغا، ھېچ خاتالاشماستىن، گويا ئۇلار يارىتىلغاندىن بېرى شۇ ئۆيلەردە تۇرۇۋاتقاندەكلا، بىر-بىرسىنىڭ كۆرسىتىپ قويۇشىغىمۇ موھتاج بولماستىن تېپىپ بارىدۇ، دېگەن.

ئىمام بۇخارى، ئەبۇ سەئىد خۇدرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلىدۇ:«ئەگەر مۆمىنلەر دوزاختىن قۇتۇلسا، ئۇلار جەننەت بىلەن دوزاخ ئارىسىدىكى بىر كۆۋرۈك ئۈستىدە توسۇلۇپ قالىدۇ، ئۇلار دۇنيادىكى چاغلىرىدا ئۆز ئارا قىلىشقان زۇلۇملاردىن بىر - بىرىدىن قىساس ئېلىشىدۇ. تاكى ئۇلار قىلغان زۇلۇملىرىدىن پاكلىنىپ تازىلانغان چاغدا، ئۇلارغا جەننەتكە كىرىشكە رۇخسەت قىلىنىدۇ. مېنىڭ جېنىم ئىلكىدە بولغان زات اللە بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، ئۇلاردىن بىرى جەننەتتىكى ئۆيىنى دۇنيادىكى ئۆزى ئولتۇرغان ئۆيىدىنمۇ ئاسان تېپىپ بارىدۇ»

"اللە تائالاغا ياردەم بەرسەڭلار، اللە تائالامۇ سىلەرگە ياردەم بېرىدۇ" دېگەن سۆز توغرىسىدا

﴿ئى مۆمىنلەر! سىلەر اللەغا (يەنى اللەنىڭ دىنىغا) ياردەم بەرسەڭلار، اللە سىلەرگە (دۈشمىنىڭلارغا قارشى) ياردەم بېرىدۇ، قەدىمىڭلارنى (ئۇرۇش مەيدانلىرىدا) بەرقارار قىلىدۇ﴾ اللە تائالا بۇ ھەقتە مۇنداق دەيدۇ: ﴿كىمكى اللەنىڭ دىنىغا ياردەم بېرىدىكەن، ئەلۋەتتە اللە ئۇنىڭغا ياردەم بېرىدۇ﴾[1] شەك - شۈبھىسىزكى، مۇكاپات ئەمەلنىڭ ئۆز تىپىدىن بولىدۇ، شۇنىڭ ئۈچۈن اللە تائالا: ﴿قەدىمىڭلارنى (ئۇرۇش مەيدانلىرىدا) بەرقارار قىلىدۇ﴾ دېدى. بىر ھەدىستە مۇنداق رىۋايەت قىلىنغان: كىمكى سۇلتانغا (پادىشاھ ياكى ۋالىيغا) ھاجىتىنى يەتكۈزۈشكە قادىر بولالمايدىغان كىشىنىڭ ھاجىتىنى يەتكۈزۈپ قويسا، اللە تائالا ئۇنىڭ قەدەملىرىنى قىيامەت كۈنىگىچە توغرا يول ئۈستىدە مۇستەھكەم قىلىدۇ.

﴿كاپىرلارنى اللە ھالاك قىلىدۇ﴾ بۇ اللە تائالاغا ۋە ئۇنىڭ پەيغەمبىرى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا ياردەم بەرگۈچى مۆمىنلەرنىڭ قەدەملىرىنى مۇستەھكەم قىلىشىنىڭ دەل ئەكسىدۇر. ئىمام بۇخارى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلىدۇ:«تىللاغا قۇل بولغان، تەڭگىگە قۇل بولغان، يىپەك رەختكە قۇل بولغان ئادەم ھالاك بولسۇن! ئۇ ھالاك بولدى، ئۇنى ئاچكۆزلۈكتىن ئىبارەت بىر كېسەل چىرمىۋالدى. ئەگەر ئۇ يىقىلىپ تىكەن كىرىپ كەتسە، ئۇنى چىقىرالمايدۇ» يەنى غالىب ۋە بۈيۈك اللە تائالا ئۇنىڭغا شىپالىق بەرمەيدۇ.

﴿ئۇلارنىڭ (ياخشى) ئەمەللىرىنى بىكار قىلىدۇ﴾ يەنى اللە تائالا ئۇنى بىكار قىلىپ يوققا چىقىرىدۇ.

﴿بۇ شۇنىڭ ئۈچۈندۈركى، ئۇلار اللە نازىل قىلغان كىتابنى (يەنى قۇرئاننى) يامان كۆرۈش بىلەن﴾ يەنى ئۇنى خالىماسلىق ۋە ياقتۇرماسلىق بىلەن **﴿ئۆزلىرىنىڭ ئەمەللىرىنى بەربات قىلدى﴾**.

* * * * * * *

---

[1] سۈرە ھەج 40 - ئايەتنىڭ بىر قىسمى.

www.munber.org

۞ أَفَلَمْ يَسِيرُواْ فِى ٱلْأَرْضِ فَيَنظُرُواْ كَيْفَ كَانَ عَٰقِبَةُ ٱلَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ ۚ دَمَّرَ ٱللَّهُ عَلَيْهِمْ ۖ
وَلِلْكَٰفِرِينَ أَمْثَٰلُهَا ﴿١٠﴾ ذَٰلِكَ بِأَنَّ ٱللَّهَ مَوْلَى ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَأَنَّ ٱلْكَٰفِرِينَ لَا مَوْلَىٰ لَهُمْ ﴿١١﴾ إِنَّ ٱللَّهَ
يُدْخِلُ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَعَمِلُواْ ٱلصَّٰلِحَٰتِ جَنَّٰتٍ تَجْرِى مِن تَحْتِهَا ٱلْأَنْهَٰرُ ۖ وَٱلَّذِينَ كَفَرُواْ يَتَمَتَّعُونَ
وَيَأْكُلُونَ كَمَا تَأْكُلُ ٱلْأَنْعَٰمُ وَٱلنَّارُ مَثْوًى لَّهُمْ ﴿١٢﴾ وَكَأَيِّن مِّن قَرْيَةٍ هِىَ أَشَدُّ قُوَّةً مِّن قَرْيَتِكَ ٱلَّتِىٓ
أَخْرَجَتْكَ أَهْلَكْنَٰهُمْ فَلَا نَاصِرَ لَهُمْ ﴿١٣﴾

ئۇلار زېمىندا سەير قىلىپ ئىلگىرىكىلەرنىڭ ئاقىۋىتىنىڭ قانداق بولغانلىقىنى كۆزەتمىدىمۇ؟ اللّٰه ئۇلارنى ھالاك قىلدى. (مەككە) كاپىرلىرىمۇ شۇنداق ئاقىۋەتكە قالىدۇ﴿10﴾. بۇ شۇنىڭ ئۈچۈندۇركى، اللّٰه مۆمىنلەرنىڭ مەدەتكارىدۇر، كاپىرلارغا مەدەتكار يوقتۇر﴿11﴾. شۈبھىسىزكى، اللّٰه ئىمان ئېيتقان ۋە ياخشى ئەمەللەرنى قىلغانلارنى ئاستىدىن ئۆستەڭلەر ئېقىپ تۇرىدىغان جەننەتلەرگە كىرگۈزىدۇ، كاپىرلار (ھاياتى دۇنيادا ئۇنىڭ لەززەتلىرىدىن) بەھرىمان بولىدۇ ۋە چاھارپايلاردەك يەپ ـ ئىچىدۇ، (ئاخىرەتتە) ئۇلارنىڭ جايى دوزاخ بولىدۇ﴿12﴾. سېنى ھەيدەپ چىقارغان شەھەرنىڭ (يەنى مەككىنىڭ) ئاھالىسىدىن كۈچلۈك بولغان نۇرغۇن شەھەرلەرنىڭ ئاھالىسىنى ھالاك قىلدۇق، ئۇلارغا ھېچ قانداق ياردەم قىلغۇچى بولمىدى﴿13﴾

دوزاخنىڭ كۇففارلار ئۈچۈن، جەننەتنىڭ تەقۋادارلار ئۈچۈن يارىتىلغانلىقى توغرىسىدا

اللّٰه تائالا مۇنداق دەيدۇ: اللّٰه تائالاغا شېرىك كەلتۈرگەنلەر، ئۇنىڭ پەيغەمبىرىنى ئىنكار قىلغانلار، ﴿**ئۇلار زېمىندا سەير قىلىپ ئىلگىرىكىلەرنىڭ ئاقىۋىتىنىڭ قانداق بولغانلىقىنى كۆزەتمىدىمۇ؟ اللّٰه ئۇلارنى ھالاك قىلدى**﴾ يەنى ئۇلار ھەقنى ئىنكار قىلغانلىقى ۋە اللّٰه تائالاغا كۇفرىلىق قىلغانلىقى ئۈچۈن اللّٰه تائالا ئۇلارنى جازالىدى، مۆمىنلەرنى ئۇلارنىڭ ئارىسىدىن قۇتقۇزۇپ قالدى. شۇنىڭ ئۈچۈن اللّٰه تائالا مۇنداق دەيدۇ: ﴿**(مەككە) كاپىرلىرىمۇ شۇنداق ئاقىۋەتكە قالىدۇ**﴾.

﴿**بۇ شۇنىڭ ئۈچۈندۇركى، اللّٰه مۆمىنلەرنىڭ مەدەتكارىدۇر، كاپىرلارغا مەدەتكار يوقتۇر**﴾ شۇنىڭ ئۈچۈن ئۇھۇد جېڭى بولغان كۈنى مۇشرىكلارنىڭ باشلىقى ئەبۇ سۇفيان سەخر ئىبنى ھەرب مۇسۇلمانلاردىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام، ئەبۇبەكىر ۋە ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇما قاتارلىقلارنى سۈرۈشتە قىلىپ سورىغان چاغدا، ئۇنىڭغا ھېچكىم جاۋاب بەرمىگەن، شۇنىڭ بىلەن ئۇ كۆرەڭلەپ: ئۇلار جەزمەن ھالاك بولۇپتۇ، دېگەن. بۇ ۋاقىتتا ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئۇنىڭغا جاۋاب بېرىپ: ئى اللّٰه تائالانىڭ دۈشمىنى! يالغان سۆزلىدىڭ، بەلكى اللّٰه تائالا سېنى بەرەر يامانلىقىقا گىرىپتار قىلىش ئۈچۈن ئۇلارنى ساقلاپ قالدى. شەك ـ شۈبھىسىزكى، سەن ئىسمىنى سانىغان كىشىلەر ئەلۋەتتە ھاياتتۇر، دېگەن. شۇنىڭ بىلەن ئەبۇ سۇفيان: بۈگۈن بەدىر جېڭى بولغان كۈن بىلەن تەڭلەشتۇق، ئۇرۇش شۇنداق بولىدۇ، بەزىدە سىلەر غەلىبە قىلىسىلەر، بەزىدە بىز غەلىبە قىلىمىز. سىلەر ئۆلۈكلىرىڭلارنىڭ ئارىسىدا قۇلاق ـ بۇرۇنلىرى كېسىلگەنلەرنى كۆرىسىلەر، مەن ئادەملىرىمنى ئۇنداق قىلىشقا بۇيرۇمىدىم ۋە ئۇنداق قىلغانلارنىمۇ توسمىدىم، دېگەن. ئاندىن: يۈكسەك بول ھۇبەل! يۈكسەك بول ھۇبەل! دەپ ۋارقىراپ، بېيت ئوقۇغاچ ئارقىغا قايتقان. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ساھابىلىرىگە: «ئۇنىڭغا جاۋاب بەرمەمسىلەر؟» دېگەن.

www.munber.org

ئۇلار: ئى الله تائالانىڭ پەيغەمبىرى! بىز نىمە دەيمىز؟ دېگەن. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام : «الله تائالا يۈكسەكتۇر، بۈيۈكتۇر» دەڭلار دېگەن. ئاندىن ئەبۇ سۇفيان: بىزنىڭ ئۇززا بار، سىلەرنىڭ ئۇززايىڭلار يوق، دېگەن. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ساھابىلىرىگە: «ئۇنىڭغا جاۋاب بەرمەمسىلەر؟» دېگەن. ئۇلار: ئى الله تائالانىڭ پەيغەمبىرى! بىز نىمە دەيمىز؟ دېگەن. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام : «بىزنىڭ مەدەتكارىمىز الله تائالادۇر، سىلەرنىڭ مەدەتكارىڭلار يوقتۇر دەڭلار» دېگەن.

﴿**شۈبھىسىزكى، الله ئىمان ئېيتقان ۋە ياخشى ئەمەللەرنى قىلغانلارنى**﴾ قىيامەت كۈنى ﴿**ئاستىدىن ئۆستەڭلەر ئېقىپ تۇرىدىغان جەننەتلەرگە كىرگۈزىدۇ، كاپىرلار (ھاياتى دۇنيادا ئۇنىڭ لەززەتلىرىدىن) بەھرىمەن بولىدۇ**﴾ ئۇنىڭدىن ﴿**ۋە چاھارپايلاردەك**﴾ يەنى چاھارپايلاردەك ئالدىغا كەلگەننى پۇرلاپ يەپ - ئىچكەندەك ﴿**يەپ - ئىچىدۇ**﴾ يەنى ئۇلارنىڭ ھاياتى پەقەت يەپ - ئىچىشتىن ئىبارەتتۇر. شۇنىڭ ئۈچۈن ئىمام بۇخارى بىر ھەدىستە مۇنداق رىۋايەت قىلغان: «مۆمىن بىر ئۈچەيىگە يەيدۇ، كاپىر يەتتە ئۈچەيىگە يەيدۇ» ئۇلار جازاغا تارتىلىدىغان كۈن ﴿**(ئاخىرەتتە) ئۇلارنىڭ جايى دوزاخ بولىدۇ**﴾.

﴿**سېنى ھەيدەپ چىقارغان شەھەرنىڭ (يەنى مەككىنىڭ) ئاھالىسىدىن كۈچلۈك بولغان نۇرغۇن شەھەرلەرنىڭ ئاھالىسىنى ھالاك قىلدۇق، ئۇلارغا ھېچ قانداق ياردەم قىلغۇچى بولمىدى**﴾ بۇ ئايەت مەككە ئاھالىسىنىڭ پەيغەمبەرلەرنىڭ ئەڭ شەرەپلىكى ۋە ئاخىرقىسى بولغان پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى ئىنكار قىلغانلىقى ئۈچۈن ئۇلارغا قاتتىق تەھدىد قىلىدۇ ۋە ئۇلارنى قورقىتىدۇ. غالىب ۋە بۈيۈك الله تائالا ئۇنىڭدىن ئىلگىرىكى پەيغەمبەرلەرنى ئىنكار قىلغان نۇرغۇن ئۈممەتلەرنى ھەققەتەن ئۆزلىرىنىڭ سەۋەبىدىن ھالاك قىلدى. ئىلگىرىكى ئۈممەتلەر مەككە مۇشرىكلىرىدىن كۈچ جەھەتتە ئۈستۈن ئىدى، ئىش مانا مۇشۇنداق ئىكەن، مەككە مۇشرىكلىرى ئۆزلىرىگە الله دۇنيا ۋە ئاخىرەتتە قانداق مۇئامىلىدە بولار دەپ ئويلايدۇ؟ الله پۈتۈن ئىنسانلارغا رەھمەت قىلىپ ئەۋەتىلگەن پەيغەمبەرنىڭ ئۇلارنىڭ ئارىسىدا مەۋجۇت بولۇپ تۇرغانلىقىنىڭ بەرىكىتىدىن دۇنيادا مەككە مۇشرىكلىرىنىڭ نۇرغۇنلىرىدىن ئازابىنى كۆتۈرۈۋەتتى، كاپىرلار قىيامەتتە تولۇق جازاغا تارتىلىدۇ: ﴿ئۇلار قاتمۇ قات ئازابقا دۇچار بولىدۇ، (ھەقنى) ئاڭلاشقا ۋە (ھەقنى) كۆرۈشكە قادىر بولالمايدۇ﴾[1].

﴿**سېنى ھەيدەپ چىقارغان شەھەرنىڭ (يەنى مەككىنىڭ) ئاھالىسىدىن**﴾ يەنى ئۇلار سېنى ئۆز ئارىسىدىن ھەيدەپ چىقارغانلاردۇر. ئىبنى ئەبۇ ھاتەم، ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمانىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلىدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەككىدىن غارغا قاراپ چىقىپ ئۇ يەرگە يېتىپ كەلگەن چاغدا، مەككىگە قاراپ تۇرۇپ: «سەن الله تائالانىڭ شەھەرلىرىدىن الله تائالاغا ئەڭ سۆيۈملۈك بولغان شەھەرسەن، سەن الله تائالانىڭ شەھەرلىرىدىن ماڭا ئەڭ سۆيۈملۈك بولغان شەھەرسەن، ئەگەر مۇشرىكلار مېنى ھەيدەپ چىقىرىۋەتمىگەن بولسا، مەن سەندىن ھەرگىز چىقىپ كەتمەيتتىم» دېگەن.

ئەڭ دۈشمەن ھېسابلىنىدىغان ئادەم الله تائالانىڭ ھەرىمىدە الله تائالاغا تاجاۋۇز قىلغان، ياكى گۇناھسىز ئادەم ئۆلتۈرگەن ۋە ياكى ئىسلام كېلىشتىن بۇرۇنقى ئىنتىقاملىرى ئۈچۈن ئادەم ئۆلتۈرگەن ئادەمدۇر. شۇڭا الله تائالا پەيغەمبىرى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا بۇ ئايەتنى نازىل قىلغان: ﴿**سېنى ھەيدەپ چىقارغان شەھەرنىڭ (يەنى مەككىنىڭ) ئاھالىسىدىن كۈچلۈك بولغان نۇرغۇن شەھەرلەرنىڭ ئاھالىسىنى ھالاك قىلدۇق، ئۇلارغا ھېچ قانداق ياردەم قىلغۇچى بولمىدى**﴾

* * * * * * *

[1] سۈرە ھۇد 20 - ئايەتنىڭ بىر قىسمى.

www.munber.org

أَفَمَن كَانَ عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِّن رَّبِّهِۦ كَمَن زُيِّنَ لَهُۥ سُوٓءُ عَمَلِهِۦ وَٱتَّبَعُوٓاْ أَهْوَآءَهُم ﴿١٤﴾ مَّثَلُ ٱلْجَنَّةِ
ٱلَّتِى وُعِدَ ٱلْمُتَّقُونَ ۖ فِيهَآ أَنْهَـٰرٌ مِّن مَّآءٍ غَيْرِ ءَاسِنٍ وَأَنْهَـٰرٌ مِّن لَّبَنٍ لَّمْ يَتَغَيَّرْ طَعْمُهُۥ وَأَنْهَـٰرٌ مِّنْ خَمْرٍ لَّذَّةٍ
لِّلشَّـٰرِبِينَ وَأَنْهَـٰرٌ مِّنْ عَسَلٍ مُّصَفًّى ۖ وَلَهُمْ فِيهَا مِن كُلِّ ٱلثَّمَرَٰتِ وَمَغْفِرَةٌ مِّن رَّبِّهِمْ ۖ كَمَنْ هُوَ خَـٰلِدٌ فِى
ٱلنَّارِ وَسُقُواْ مَآءً حَمِيمًا فَقَطَّعَ أَمْعَآءَهُمْ ﴿١٥﴾

پەرۋەردىگارى تەرىپىدىن بولغان روشەن دەلىللەرگە ئاساسلانغان ئادەم (يەنى مۆمىن) ئۆزىنىڭ يامان ئەمەلى چىرايلىق كۆرسىتىلگەن ۋە نەپسى خاھىشلىرىغا ئەگەشكەن ئادەمگە (يەنى كاپىرغا) ئوخشامدۇ؟ ﴿14﴾. تەقۋادارلارغا ۋەدە قىلىنغان جەننەتنىڭ سۈپىتى شۇكى، ئۇ يەردە رەڭگى ئۆزگەرمىگەن سۈدىن ئۆستەڭلار، تەمى ئۆزگەرمىگەن سۈتتىن ئۆستەڭلار، ئىچكۈچىلەرگە لەززەت بېغىشلايدىغان مەيدىن ئۆستەڭلار ۋە ساپ ھەسەلدىن ئۆستەڭلار بولىدۇ، ئۇلارغا جەننەتتە بەھرىمەن بولىدىغان تۈرلۈك مېۋىلەر بولىدۇ ۋە پەرۋەردىگارى تەرىپىدىن مەغپىرەت بولىدۇ، (مۇنداق تەقۋادارلار) دوزاختا مەڭگۈ قالىدىغان، قايناقسۇ بىلەن سۇغىرىلىپ (قىزىقلىقىدىن) ئۈچەيلىرى پارە ـ پارە قىلىنىدىغانلار بىلەن ئوخشاشمۇ؟ ﴿15﴾.

ھەقىقەتكە ئەگەشكۈچى بىلەن نەپسى خاھىشىغا ئەگەشكۈچىنىڭ باراۋەر بولمايدىغانلىقى توغرىسىدا

﴿پەرۋەردىگارى تەرىپىدىن بولغان روشەن دەلىللەرگە ئاساسلانغان ئادەم﴾ يەنى اللە تائالا كىتابىدا نازىل قىلغان ھىدايەت، ئىلىم ۋە ئىنساننى ئۈستىدە قىلىپ ياراتقان توغرا دىن قاتارلىق اللە تائالانىڭ ئەمر - پەرمانى ۋە دىنىدىن ئىبارەت روشەن دەلىللەرگە ۋە ھەقىقى ئىشەنچىگە ئاساسلانغان ئادەم **﴿(يەنى مۆمىن)ئۆزىنىڭ يامان ئەمەلى چىرايلىق كۆرسىتىلگەن ۋە نەپسى خاھىشلىرىغا ئەگەشكەن ئادەمگە (يەنى كاپىرغا) ئوخشامدۇ؟﴾** يەنى مۆمىن كاپىرغا ھەرگىز ئوخشاش ئەمەس، بۇ ھەقتە اللە تائالا مۇنداق دەيدۇ: ﴿(ئى مۇھەممەد!) پەرۋەردىگارىڭ تەرىپىدىن ساڭا نازىل قىلىنغان نەرسىنىڭ ھەق ئىكەنلىكىنى بىلىدىغان ئادەم (ھەقنى كۆرمەيدىغان دىلى) كور ئادەم بىلەن ئوخشاش بولامدۇ؟﴾[1] ﴿ئەھلى دوزاخ بىلەن ئەھلى جەننەت (قىيامەت كۈنى) باراۋەر بولمايدۇ، ئەھلى جەننەت بولسا مەقسەتكە ئېرىشكۈچىلەردۇر﴾[2].

جەننەتنىڭ ۋە ئۇنىڭ ئۆستەڭلىرىنىڭ سۈپەتلىرى توغرىسىدا

﴿تەقۋادارلارغا ۋەدە قىلىنغان جەننەتنىڭ سۈپىتى﴾ يەنى نېمىتى **﴿شۇكى، ئۇ يەردە رەڭگى ئۆزگەرمىگەن﴾** يەنى پۇراپ قالمىغان **﴿سۈدىن ئۆستەڭلار، تەمى ئۆزگەرمىگەن﴾** بەلكى ئىنتايىن ئاق، تەملىك ۋە قايماقلىق بولغان ھەم ھەدىستە كەلگەندەك: «چاھارپايلاردىن سېغىپ ئېلىنمىغان» **﴿سۈتتىن ئۆستەڭلار، ئىچكۈچىلەرگە لەززەت بېغىشلايدىغان مەيدىن﴾** يەنى دۇنيانىڭ شارابلىرىغا ئوخشاش تەمى ئاچچىق ۋە بەتبۇي ئەمەس، بەلكى كۆرۈنۈشى گۈزەل، تەمى ياخشى، خۇشپۇراقلىق ۋە ئالى سۈپەتلىك

(1) سۈرە رەئد 19 - ئايەتنىڭ بىر قىسمى.
(2) سۈرە ھەشر 20 - ئايەت.

www.munber.org

شارابتىن ئۆستەڭلار بولىدۇ. ﴿ئۇنىڭدا مەس قىلىدىغان نەرسە يوق، ئۇلار ئۇنى ئىچىش بىلەن مەس بولمايدۇ﴾[1] ﴿ئۇ شارابنى ئىچىش بىلەن ئۇلارنىڭ بېشى ئاغرىمايدۇ، مەس بولمايدۇ﴾[2] ﴿ئاپئاق، ئىچكۈچىلەرگە لەززەت بېغىشلايدىغان﴾[3]

ھەدىستە كەلگەندەك: ئۇ دۇنيانىڭ شارابلىرىغا ئوخشاش، ئەرلەر پۇتلىرى بىلەن دەسسەپ سىقمىغان شارابلاردۇر. ﴿ ئۆستەڭلار ساپ ھەسەلدىن﴾ يەنى ئىنتايىن ساپ، رەڭگى چىرايلىق، ناھايىتى تەملىك ۋە خۇشپۇراقلىق بولغان ھەم ھەدىستە كەلگەندەك «ھەسەل ھەرىلىرىنىڭ قارنىدىن چىقمىغان» ھەسەلدىن ﴿ئۆستەڭلار بولىدۇ﴾.

ئىمام ئەھمەد، ھەكىم ئىبنى مۇئاۋىيەنىڭ ئاتىسىدىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلىدۇ: «جەننەتتە سۈت دېڭىزى، سۇ دېڭىزى، ھەسەل دېڭىزى ۋە مەي دېڭىزى بار. ئۇ دېڭىزلاردىن دەريا - ئۆستەڭلار شاخلىنىپ تەرەپ - تەرەپكە ئاقىدۇ». بۇ ھەدىسنى ئىمام تىرمىزىمۇ جەننەتنىڭ سۈپىتىنىڭ بايانىدا رىۋايەت قىلغان.

ئىمام بۇخارى مۇنداق بىر ھەدىسنى رىۋايەت قىلىدۇ: «ئەگەر الله تائالادىن بىرەر نەرسىنى سورىساڭلار، ئۇنىڭدىن فىردەۋس ئاتلىق جەننەتنى سوراڭلار، ئۇ جەننەتنىڭ ئەڭ ئوتتۇرىسىغا، ئەڭ يۇقىرىسىغا جايلاشقان بولۇپ، ئۇنىڭدىن جەننەتنىڭ ئۆستەڭلىرى ئېقىپ چىقىدۇ. ئۇنىڭ ئۈستىدە الله تائالانىڭ ئەرشى باردۇر».

﴿ئۇلارغا جەننەتتە بەھرىمەن بولىدىغان تۈرلۈك مېۋىلەر بولىدۇ﴾ غالىب ۋە بۈيۈك الله تائالا بۇ ھەقتە مۇنداق دەيدۇ: ﴿ئۇلار جەننەتتە (مېيدە ئېغىرلىشىش ۋە كېسەللىكلەردىن) ئەمىن بولغان ھالدا (خىزمەتچىلەردىن) ھەممە مېۋىلەرنى (كەلتۈرۈشنى) تەلەپ قىلىدۇ﴾[4] ﴿ئۇ ئىككى جەننەتتە ھەر مېۋىدىن ئىككى خىلدىن بار﴾[5] ئۇنىڭ ھەممىسى بىلەن بىرگە ئۇلار تېخى ﴿پەرۋەردىگارى تەرىپىدىن مەغپىرەت بولىدۇ، (مۇنداق تەقۋادارلار) دوزاختا مەڭگۈ قالىدىغان، قايناقسۇ بىلەن سۇغىرىلىپ (قىزىقلىقىدىن) ئۈچەيلىرى پارە - پارە قىلىنىدىغانلار بىلەن ئوخشاشمۇ؟﴾ يەنى بىز جەننەتتىكى مەرتىۋىسىنى بايان قىلغان ئەنە شۇ مۆمىنلەر دوزاختا مەڭگۈ قالىدىغانلار بىلەن ئوخشاشمۇ؟ مۆمىنلەر بىلەن كاپىرلار ھەرگىز ئوخشاش بولمايدۇ، شۇنداقلا ئالىي جەننەتلەردىكى ئادەملەر بىلەن دوزاخنىڭ ئەڭ ئاستىدىكى ئادەم ھەرگىز ئوخشاش ئەمەس.

﴿قايناقسۇ بىلەن سۇغىرىلىپ﴾ يەنى ئۇ سۇ قاتتىق ھارارەتلىك قايناقسۇ بولۇپ، ئىنسان ئۇنىڭ قىزىقلىقىغا تاقەت قىلالمايدۇ. ﴿(قىزىقلىقىدىن) ئۈچەيلىرى پارە - پارە قىلىنىدىغانلار﴾ يەنى ئۇ سۇ ئۇلارنىڭ قارنىلىرىدىكى ئۈچەي باغرىلىرىنى ئېرىتىپ پارە - پارە قىلىۋېتىدۇ. الله تائالاغا سېغىنىپ ئۇ ئازابتىن پاناھ تىلەيمىز!

* * * * * * *

[1] سۈرە سەففات 47 - ئايەت.
[2] سۈرە ۋاقىئە 19 - ئايەت.
[3] سۈرە سافقات 46 - ئايەت.
[4] سۈرە دۇخان 55 - ئايەت.
[5] سۈرە رەھمان 52 - ئايەت.

www.munber.org

وَمِنۡهُم مَّن يَسۡتَمِعُ إِلَيۡكَ حَتَّىٰٓ إِذَا خَرَجُواْ مِنۡ عِندِكَ قَالُواْ لِلَّذِينَ أُوتُواْ ٱلۡعِلۡمَ مَاذَا قَالَ
ءَانِفًاۚ أُوْلَٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ طَبَعَ ٱللَّهُ عَلَىٰ قُلُوبِهِمۡ وَٱتَّبَعُوٓاْ أَهۡوَآءَهُمۡ ١٦ وَٱلَّذِينَ ٱهۡتَدَوۡاْ زَادَهُمۡ هُدٗى
وَءَاتَىٰهُمۡ تَقۡوَىٰهُمۡ ١٧ فَهَلۡ يَنظُرُونَ إِلَّا ٱلسَّاعَةَ أَن تَأۡتِيَهُم بَغۡتَةٗۖ فَقَدۡ جَآءَ أَشۡرَاطُهَاۚ فَأَنَّىٰ لَهُمۡ إِذَا
جَآءَتۡهُمۡ ذِكۡرَىٰهُمۡ ١٨ فَٱعۡلَمۡ أَنَّهُۥ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا ٱللَّهُ وَٱسۡتَغۡفِرۡ لِذَنۢبِكَ وَلِلۡمُؤۡمِنِينَ وَٱلۡمُؤۡمِنَٰتِۗ وَٱللَّهُ يَعۡلَمُ
مُتَقَلَّبَكُمۡ وَمَثۡوَىٰكُمۡ ١٩

ئۇلاردىن (يەنى مۇناپىقلاردىن) بەزى كىشىلەر سېنىڭ سۆزۈڭگە قۇلاق سالىدۇ، ئۇلار سېنىڭ يېنىڭدىن چىققاندا، ئىلىم بېرىلگەن كىشىلەرگە (يەنى ساھابىلەرنىڭ ئۆلىمالىرىغا مەسخىرە قىلىش يۈزىسىدىن): «بايا ئۇ (يەنى مۇھەممەد) نېمە دېدى؟» دەيدۇ، ئەنە شۇلار اللە دىللىرىنى پېچەتلىۋەتكەنلەردۇر، نەپسى خاھىشلىرىغا ئەگەشكەنلەردۇر﴿16﴾. ھىدايەت تاپقانلارنى اللە تېخىمۇ ھىدايەت قىلىدۇ، ئۇلارغا تەقۋادارلىقنىڭ مۇكاپاتىنى بېرىدۇ ﴿17﴾. ئۇلار (يەنى مەككە كۇففارلىرى) پەقەت قىيامەتنىڭ ئۇلارغا تۇيۇقسىز كېلىشىنىلا كۈتىدۇ، شۈبھىسىزكى، قىيامەتنىڭ ئالامەتلىرى كەلدى، ئۇلارغا قىيامەت كەلگەندە ئۇلار قانداقمۇ ۋەز ـ نەسىھەت ئالىدۇ (يەنى بۇ چاغدا ۋەز ـ نەسىھەت ئالغانلىقنىڭ پايدىسى بولمايدۇ﴿18﴾. بىلگىنكى، اللەدىن باشقا ھېچ مەبۇد (بەرھەق) يوقتۇر، گۇناھىڭ ئۈچۈن، ئەر ـ ئايال مۆمىنلەر ئۈچۈن مەغپىرەت تىلىگىن، اللە سىلەرنىڭ (بۇ دۇنيادىكى) ھەرىكىتىڭلارنى ۋە (ئاخىرەتتىكى) جايىڭلارنى بىلىدۇ (شۇڭا ئاخىرەتلىك ئۈچۈن تەييارلىنىڭلار)﴿19﴾.

مۇناپىقلارنىڭ ھالىنى بايان قىلىش، تەۋھىدكە ۋە مەغپىرەت تەلەپ قىلىشقا بۇيرۇش توغرىسىدا

اللە تائالا بۇ ئايەتتە مۇناپىقلارنىڭ ھاماقەتلىكى، چۈشەنچىسىنىڭ تېيىزلىقىدىن خەۋەر بېرىدۇ. چۈنكى، ئۇلار پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن بىرگە ئولتۇرۇپ، ئۇنىڭ سۆزلىرىنى تىڭشاپ تۇرۇپ، ئۇنىڭدىن ھېچ نەرسىنى چۈشەنمەستىن، ئۇنىڭ يېنىدىن چىققان چاغدا: ﴿**ئىلىم بېرىلگەن كىشىلەرگە (يەنى ساھابىلەرنىڭ ئۆلىمالىرىغا مەسخىرە قىلىش يۈزىسىدىن): «بايا ئۇ (يەنى مۇھەممەد) نېمە دېدى؟» دەيدۇ**﴾ يەنى ئۇلار ئۇنىڭ نېمە دېگەنلىكىنى چۈشەنمەيدۇ ۋە ئۇنىڭغا پەرۋامۇ قىلمايدۇ.

﴿**ئەنە شۇلار اللە دىللىرىنى پېچەتلىۋەتكەنلەردۇر، نەپسى خاھىشلىرىغا ئەگەشكەنلەردۇر**﴾ يەنى ئۇلارنىڭ ھېچبىر توغرا چۈشەنچىسى، ھېچبىر توغرا نىشانى بولمايدۇ.

﴿**ھىدايەت تاپقانلارنى اللە تېخىمۇ ھىدايەت قىلىدۇ**﴾ يەنى ھىدايەتنى كۆزلىگەنلەرنى اللە تائالا ئۇنىڭغا مۇۋەپپەقىيەتلىك ھالدا يەتكۈزىدۇ، ئۇلارنى ئۇنىڭغا يېتەكلەيدۇ، ئۇنىڭ ئۈستىدە مۇستەھكەم قىلىدۇ ۋە تېخىمۇ ھىدايەت قىلىدۇ: ﴿**ئۇلارغا تەقۋادارلىقنىڭ مۇكاپاتىنى بېرىدۇ**﴾ يەنى ئۇلارغا توغرا يولنى ئىلھام قىلىدۇ.

﴿**ئۇلار**﴾ يەنى ھىدايەتتىن غاپىل قالغانلار ﴿**پەقەت قىيامەتنىڭ ئۇلارغا تۇيۇقسىز كېلىشىنىلا كۈتىدۇ، شۈبھىسىزكى، قىيامەتنىڭ ئالامەتلىرى كەلدى**﴾ يەنى قىيامەتنىڭ يېقىنلاشقانلىقىنىڭ ئالامەتلىرى كەلدى. بۇ ھەقتە اللە تائالا مۇنداق دەيدۇ: ﴿**بۇ (يەنى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام) ئىلگىرىكى**

www.munber.org

ئاگاھلاندۇرغۇچىلارنىڭ جۈملىسىدىن بولغان بىر ئاگاھلاندۇرغۇچىدۇر. قىيامەت يېقىنلاشتى﴾[1] ﴿قىيامەت يېقىنلاشتى، ئاي يېرىلدى﴾[2] ﴿اللەنىڭ پەرمانى (يەنى قىيامەت) چوقۇم كېلىدۇ، ئۇنىڭغا ئالدىراپ كەتمەڭلار﴾[3] ﴿كىشىلەرگە ئۇلارنىڭ (ئەمەللىرىدىن) ھېساب ئېلىنىدىغان ۋاقىت (يەنى قىيامەت يېقىنلاشتى، ھالبۇكى، ئۇلار غەپلەتتىدۇر، (قىيامەت توغرۇلۇق ئويلىنىشتىن) يۈز ئۆرۈمەكتىدۇر﴾[4].

شۇنداقلا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ پەيغەمبەر قىلىپ ئەۋەتىلىشىمۇ قىيامەتنىڭ ئالامەتلىرىدىندۇر. چۈنكى، ئۇ پەيغەمبەرلەرنىڭ ئاخىرقىسى بولۇپ، الله تائالا ئۇنىڭ بىلەن دىنىنى مۇكەممەللەشتۈرگەن ۋە ئەھلى جاھانغا دەلىل ـ پاكىتنى تۇرغۇزغان، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ھەقىقەتەن قىيامەتنىڭ بەلگىلىرىنى ۋە ئالامەتلىرىنى خەۋەر قىلغان، ئۇ توغرۇلۇق ئۇنىڭدىن ئىلگىرى ھېچ پەيغەمبەرگە بېرىلمىگەن نەرسىلەر بىلەن ئۇنى ئوچۇقلاشتۇرۇپ بايان قىلغان، بۇ توغرىدا ئۆز ئورنىدا كەڭ دائىرىدە سۆزلەنگەن ئىدى.

ئىمام بۇخارى، سەھل ئىبنى سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلىدۇ:« مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئىككى بارمىقىنى يەنى كۆرسەتكۈچ بارمىقى بىلەن ئوتتۇرا بارمىقىنى كۆرسىتىپ تۇرۇپ:« قىيامەت بۇ ئىككى بارماقچىلىك (يەنى باراۋەر بولۇشقا قالغان ئارىلىقچىلىك) قالغان چاغدا مەن پەيغەمبەر قىلىپ ئەۋەتىلدىم » دېگەنلىكىنى ئاڭلىغان ئىدىم.

﴿ئۇلارغا قىيامەت كەلگەندە ئۇلار قانداقمۇ ۋەز ـ نەسىھەت ئالىدۇ (يەنى بۇ چاغدا ۋەز ـ نەسىھەت ئالغانلىقىنىڭ پايدىسى بولمايدۇ)﴾ يەنى كاپىرلارغا قىيامەت كەلگەندە ئۇلار قانداقمۇ ۋەز ـ نەسىھەت ئالسۇن! چۈنكى ئۇ ۋاقىتتا ئۇلارغا ۋەز ـ نەسىھەت قىلچە مەنپەئەت قىلمايدۇ. بۇ ھەقتە الله تائالا مۇنداق دەيدۇ: ﴿شۇ كۈندە ئىنسان (يەنى كاپىر) (دۇنيادىكى قىلمىشلىرىنى) ئەسلەيدۇ، (بۇ چاغدا) ئەسلىگەننىڭ ئۇنىڭغا نېمە پايدىسى بولسۇن﴾[5] ﴿ئۇلار (ئازابنى كۆرگەندە) ئىمان ئېيتتۇق دەيدۇ، ئۇلار قانداقمۇ يىراق جايدىن ئىماننى قولغا كەلتۈرەلەيدۇ﴾[6] **﴿بىلگىنكى، اللەدىن باشقا ھېچ مەبۇد (بەرھەق) يوقتۇر، گۇناھىڭ ئۈچۈن، ئەر ـ ئايال مۆمىنلەر ئۈچۈن مەغپىرەت تىلىگىن﴾**.

ئىمام بۇخارى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دەپ دۇئا قىلىدىغانلىقىنى رىۋايەت قىلىدۇ: « ئى الله! خاتالىقىم، نادانلىقىم، ئىشىمدا چەكتىن ئاشقانلىقىم ئۈچۈن، مەندىن سادىر بولغان سەن بىلىدىغان بارلىق گۇناھلىرىم ئۈچۈن ماڭا مەغپىرەت قىلغىن. ئى الله! چاخچاقتىن ۋە راستتىن قىلغان، خاتالىق ۋە قەستەنلىكتىن قىلغان ۋە مەندىن سادىر بولغان، ھەممە گۇناھلىرىمنى مەغپىرەت قىلغىن ».

يەنە ئىمام بۇخارى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ھەر نامازنىڭ ئارقىسىدىن مۇنداق دەپ دۇئا قىلغانلىقىنى رىۋايەت قىلىدۇ: « ئى الله! ئىلگىرى ۋە كېيىن قىلغان، يوشۇرۇن ۋە ئاشكار قىلغان گۇناھلىرىمنى، ئىشىمدا چەكتىن ئاشقانلىقىمنى، مەندىن سادىر بولغان سەن بىلىدىغان بارلىق گۇناھلىرىمنى مەغپىرەت قىلغىن، سەن مېنىڭ ئىلاھىمسەن، سەندىن باشقا ھېچ ئىلاھ يوق، سەن مېنىڭ ئىلاھىمسەن، سەندىن باشقا ھېچ ئىلاھ بەرھەق يوقتۇر » يەنە ئىمام بۇخارى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ

---

[1] سۈرە نەجم 56 ـ 57 ـ ئايەتلەر.
[2] سۈرە قەمەر 1 ـ ئايەت.
[3] سۈرە نەھل 1 ـ ئايەتنىڭ بىر قىسمى .
[4] سۈرە ئەنبىيا 1 ـ ئايەت.
[5] سۈرە فەجر 23 ـ ئايەتنىڭ بىر قىسمى.
[6] سۈرە سەبەئ 52 ـ ئايەت.

www.munber.org

مۇنداق دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلىدۇ: «ئى ئىنسانلار! پەرۋەردىگارىڭلارغا تەۋبە قىلىڭلار. ھەقىقەتەن مەن كۈندە الله تائالادىن ھەر كۈنى 70 قېتىمدىن كۆپ مەغپىرەت تەلەپ قىلىمەن ۋە ئۇنىڭغا تەۋبە قىلىمەن».

﴿**الله سىلەرنىڭ (بۇ دۇنيادىكى) ھەرىكىتىڭلارنى ۋە (ئاخىرەتتىكى) جايىڭلارنى بىلىدۇ (شۇڭا ئاخىرەتلىك ئۈچۈن تەييارلىنىڭلار)**﴾ يەنى الله تائالا سىلەرنىڭ كۈندۈزدىكى ھەرىكىتىڭلارنى ۋە كېچىدىكى جايىڭلارنى بىلىپ تۇرىدۇ. بۇ ھەقتە الله تائالا مۇنداق دەيدۇ: ﴿الله سىلەرنى كېچىسى ئۇخلىتىدۇ، كۈندۈزدىكى قىلغان ئىشلىرىڭلارنى بىلىپ تۇرىدۇ﴾[1] ﴿يەر يۈزىدىكى ھايۋانلارنىڭ ھەممىسىگە رىزىق بېرىشنى الله (مەرھەمەت يۈزىسىدىن) ئۈستىگە ئالغان، الله ئۇلارنىڭ تۇرار جايىنى ۋە (ئۆلگەندىن كېيىن) كۆمۈلىدىغان جايىنى بىلىدۇ، ئۇلارنىڭ ھەممىسى روشەن كىتابقا (يەنى لەۋھۇلمەھپۇزغا) يېزىلغاندۇر﴾[2]

* * * * * * *

وَيَقُولُ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ لَوۡلَا نُزِّلَتۡ سُورَةٞۖ فَإِذَآ أُنزِلَتۡ سُورَةٞ مُّحۡكَمَةٞ وَذُكِرَ فِيهَا ٱلۡقِتَالُ رَأَيۡتَ
ٱلَّذِينَ فِي قُلُوبِهِم مَّرَضٞ يَنظُرُونَ إِلَيۡكَ نَظَرَ ٱلۡمَغۡشِيِّ عَلَيۡهِ مِنَ ٱلۡمَوۡتِۖ فَأَوۡلَىٰ لَهُمۡ ﴿٣٠﴾ طَاعَةٞ وَقَوۡلٞ
مَّعۡرُوفٞۚ فَإِذَا عَزَمَ ٱلۡأَمۡرُ فَلَوۡ صَدَقُواْ ٱللَّهَ لَكَانَ خَيۡرٗا لَّهُمۡ ﴿٣١﴾ فَهَلۡ عَسَيۡتُمۡ إِن تَوَلَّيۡتُمۡ أَن تُفۡسِدُواْ فِي
ٱلۡأَرۡضِ وَتُقَطِّعُوٓاْ أَرۡحَامَكُمۡ ﴿٣٢﴾ أُوْلَٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ لَعَنَهُمُ ٱللَّهُ فَأَصَمَّهُمۡ وَأَعۡمَىٰٓ أَبۡصَٰرَهُمۡ ﴿٣٣﴾

مۆمىنلەر (جىھادنى تەلەپ قىلىش يۈزىسىدىن): «نېمىشقا (جىھاد ئەمرى قىلىنغان) بىرەر سۈرە نازىل قىلىنمىدى؟» دەيدۇ، جىھاد زىكرى قىلىنغان ئېنىق سۈرە نازىل قىلىنغاندا، دىللىرىدا كېسەل بارلار (يەنى مۇناپىقلارنىڭ) ساڭا ئۆلۈم ئالدىدا (ئۆلۈمدىن قورقۇپ) ئايلىنىپ كەتكەن ئادەمدەك قاراۋاتقانلىقىنى كۆرىسەن، (ئى مۇھەممەد!) (ئۇلارنىڭ ساڭا) ئىتائەت قىلىشى ۋە چىرايلىق سۆز قىلىشى ئۇلار ئۈچۈن ئەلۋەتتە ياخشى ئىدى، ئۇرۇش قارار قىلىنغان چاغدا، ئۇلار اللەغا سادىق بولۇشسا ئەلۋەتتە ئۇلار ئۈچۈن ياخشى ئىدى﴿20﴾. سىلەر (ئىسلام)دىن يۈز ئۆرۈسەڭلار زېمىندا بۇزغۇنچىلىق قىلارسىلەرمۇ ۋە سىلە ـ رەھىمنى ئۈزۈپ قويارسىلەرمۇ؟﴿22﴾. ئەنە شۇنداق كىشىلەرنى الله رەھمىتىدىن يىراق قىلدى، ئۇلارنى (ھەقنى ئاڭلاشتىن) گاس قىلدى، (ھىدايەت يولىنى كۆرۈشتىن) كور قىلدى﴿23﴾.

جىھادقا بۇيرۇپ ئايەت نازىل بولغان چاغدىكى راستچىل مۆمىن بىلەن دىلىدا مۇناپىقلىق بار ئادەمنىڭ ئىپادىسى توغرىسىدا

الله تائالا بۇ ئايەتتە مۆمىنلەرنىڭ جىھادنىڭ يولغا قويۇلۇشىنى ئارزۇ قىلغانلىقىنى، الله تائالا جىھادنى پەرز قىلىپ ئۇلارنى جىھاد قىلىشقا بۇيرىغان چاغدا، نۇرغۇن كىشىلەر جىھاد قىلىشتىن قورقۇپ ئارقىغا يېنىۋالغانلىقىنى بايان قىلىدۇ. بۇ ھەقتە الله تائالا مۇنداق دەيدۇ: ﴿(ئى مۇھەممەد!) ئۇلارغا (يەنى مەككىدە تۇرۇپ ئۇرۇشۇشنى تەلەپ قىلغانلارغا): «(ئۇرۇشتىن) قولۇڭلارنى يىغىڭلار، ناماز ئوقۇڭلار،زاكات بېرىڭلار» دېگەن كىشىلەرنى كۆرمىدىڭمۇ؟ (يەنى ئۇلاردىن ئەجەبلەنمەمسەن؟) بۇلارغا

---

[1] سۈرە ئەنئام 60 ـ ئايەتنىڭ بىر قىسمى.
[2] سۈرە ھۇد 6 ـ ئايەت.

جىھاد پەرز قىلىنغان چاغدا، ئۇلارنىڭ ئارىسىدىكى بىر تۈركۈم كىشىلەر دۈشمەندىن گويا الله (نىڭ ئازابىدىن) قورققاندەك ياكى ئۇنىڭدىنمۇ بەتتەررەك قورقىدۇ. ئۇلار (ئۆلۈمدىن قورقۇپ): «پەرۋەردىگارىمىز!بىزگە نېمە ئۈچۈن جىھادنى پەرز قىلدىڭ؟ نېمە ئۈچۈن بىزنى ئۇزاققا قالماي كېلىدىغان ئەجەلگىچە تەخىر قىلمىدىڭ؟ (يەنى ئەجىلىمىز يەتكۈچە تەخىر قىلساڭ، ئۇرۇشتا ئۆلتۈرۈلمىسەك بولماسمىدى؟)» دېدى. (ئى مۇھەممەد!) ئېيتقىنكى، «دۇنيانىڭ مەنپەئىتى ئازدۇر (يەنى دۇنيا نىڭ نېمىتى پانىيدۇر)، (الله دىن) قورققان (ۋە ئۇنىڭ ئەمرىنى تۇتقانلار) ئۈچۈن ئاخىرەت ياخشىدۇر، سىلەرگە قىلچىلىك زۇلۇم قىلىنمايدۇ (يەنى قىلغان ئەمەللىرىڭلارنىڭ ساۋابى كېمەيتىلمەيدۇ)»﴾[1].

﴿**مۆمىنلەر (جىھادنى تەلەپ قىلىش يۈزىسىدىن): «نېمىشقا (جىھاد ئەمرى قىلىنغان) بىرەر سۈرە نازىل قىلىنمىدى؟» دەيدۇ. جىھاد زىكرى قىلىنغان ئېنىق سۈرە نازىل قىلىنغاندا، دىللىرىدا كېسەل بارلار (يەنى مۇناپىقلارنىڭ) ساڭا ئۆلۈم ئالدىدا (ئۆلۈمدىن قورقۇپ)**﴾ يەنى دۈشمەنلەرگە ئۇچرىشىشتىن ناھايىتى قورقۇپ ﴿**ئايلىنىپ كەتكەن ئادەمدەك قاراۋاتقانلىقىنى كۆرىسەن**﴾ ئاندىن الله تائالا جىھاد قىلىشقا ئىلھاملاندۇرۇپ مۇنداق دەيدۇ: ﴿**(ئى مۇھەممەد!) (ئۇلارنىڭ ساڭا) ئىتائەت قىلىشى ۋە چىرايلىق سۆز قىلىشى ئۇلار ئۈچۈن ئەلۋەتتە ياخشى ئىدى**﴾ خاتىرجەم ھالەتتە ئۇلارنىڭ سېنىڭ سۆزۈڭنى ئاڭلىشى ۋە ئىتائەت قىلىشى ئۇلار ئۈچۈن ئەلۋەتتە ياخشى ئىدى.

﴿**ئۇرۇش قارار قىلىنغان چاغدا**﴾ يەنى ۋەزىيەت كەسكىنلىشىپ ئۇرۇش ھازىرلانغان چاغدا ﴿**ئۇلار اللەغا سادىق بولۇشسا**﴾ يەنى الله تائالا چىن نىيەت بىلەن ئىخلاس قىلسا ﴿**ئەلۋەتتە ئۇلار ئۈچۈن ياخشى ئىدى**﴾.

﴿**سىلەر (ئىسلام) دىن**﴾ يەنى جىھاد قىلىشتىن ﴿**يۈز ئۆرۈسەڭلار**﴾ ۋە ئۇنىڭدىن يېنىۋالساڭلار ﴿**زېمىندا بۇزغۇنچىلىق قىلارسىلەرمۇ ۋە سىلە ـ رەھىمنى ئۈزۈپ قويارسىلەرمۇ؟**﴾ يەنى ئىسلام كېلىشتىن بۇرۇنقى نادان ھالىتىڭلارغا قايتىپ، قان تۆكۈپ، سىلە رەھىمنى ئۈزۈپ قويارسىلەرمۇ؟

﴿**ئەنە شۇنداق كىشىلەرنى الله رەھمىتىدىن يىراق قىلدى، ئۇلارنى (ھەقنى ئاڭلاشتىن) گاس قىلدى، (ھىدايەت يولىنى كۆرۈشتىن) كور قىلدى**﴾ بۇ ئايەت ئومۇمىيۈزلۈك ھالدا زېمىندا بۇزغۇنچىلىق قىلىشتىن، خۇسۇسىي ھالدا سىلە - رەھىمنى ئۈزۈشتىن توسىدۇ. بەلكى الله تائالا ئەسلىدە زېمىندا ئىسلاھ ئېلىپ بېرىشقا ۋە سىلە - رەھىمنى ئۇلاشقا بۇيرۇغان. سىلە - رەھىم قىلىش بولسا، خىش - ئەقرىبالارغا چىرايلىق سۆزلەرنى قىلىش، ياخشىلىق قىلىش، ئەگەر بىرەرسى موھتاج بولسا پۇل - مال سەرپ قىلىش قاتارلىقلاردىن ئىبارەتتۇر. بۇ ھەقتە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن نۇرغۇنلىغان ھەدىسلەر رىۋايەت قىلىنغان.

ئىمام بۇخارى، ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلىدۇ: «الله تائالا مەخلۇقاتنى ياراتتى، الله تائالا مەخلۇقاتنى يارىتىپ بولغان چاغدا، سىلە - رەھىم تۇرۇپ، ناھايىتى شەپقەتلىك الله تائالانىڭ يېنىدىن ئورۇن ئالدى. الله تائالا ئۇنىڭغا: ئۆزەڭنى چەتكە ئالغىن، دېگەندە، سىلە - رەھىم: بۇ ساڭا سىغىنىپ ياخشىلىقنى تەرك قىلىشتىن پاناھ تىلىگۈچىنىڭ ئورنىدۇر، دېدى. ئاندىن الله تائالا: سېنى ئۇلىغان كىشىگە (يەنى خىش - ئەقرىبالىرىغا ياخشىلىق قىلغان كىشىگە) ئۇلىسام (يەنى مەرھەمەت قىلسام)، سېنى ئۈزگەن كىشىگە مەرھەمىتىمنى ئۈزسەم سەن بۇنىڭغا رازى بولامسەن؟ دېگەندە، سىلە - رەھىم: ئەلۋەتتە رازى بولىمەن، دېدى. الله تائالا: ئۇ ساڭا بېرىلدى، دېدى». ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ: ئەگەر خالىساڭلار ﴿سىلەر (ئىسلام) دىن يۈز

[1] سۈرە نىسا 77 - ئايەت.

www.munber.org

ئۆرۈسەڭلار زېمىندا بۇزغۇنچىلىق قىلارسىلەرمۇ ۋە سىلە ـ رەھىمنى ئۈزۈپ قويارسىلەرمۇ؟﴾ دېگەن ئايەتنى ئوقۇڭلار، دېدى.

ئىمام بۇخارى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭمۇ: «ئەگەر خالىساڭلار ﴿**سىلەر (ئىسلام)دىن يۈز ئۆرۈسەڭلار زېمىندا بۇزغۇنچىلىق قىلارسىلەرمۇ ۋە سىلە ـ رەھىمنى ئۈزۈپ قويارسىلەرمۇ؟﴾** دېگەن ئايەتنى ئوقۇڭلار» دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلغان. بۇ ھەدىسنى ئىمام مۇسلىممۇ رىۋايەت قىلغان.

ئىمام ئەھمەد، ئەبۇبەكرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلىدۇ: «الله تائالا ئاخىرەتتىمۇ تېگىشلىك جازاسىنى بېرىش بىلەن بىرگە بۇ دۇنيادىلا ئەڭ تېز جازالايدىغان گۇناھ ھەقسىز زۇلۇم قىلىش ۋە سىلە ـ رەھىمنى ئۈزۈشتىن ئىبارەتتۇر». ئۇنى ئىمام ئەبۇ داۋۇد، تىرمىزى ۋە ئىبنى ماجە قاتارلىقلارمۇ رىۋايەت قىلغان.

ئىمام ئەھمەد، سەۋبان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلىدۇ: «كىمنى ئۆمرىنىڭ ئۇزۇن بولۇشى، رىزقىنىڭ زىيادە بولۇشى خۇرسەن قىلسا، ئۇنداقتا ئۇ خىش ـ ئەقرىبالىرىغا سىلە ـ رەھىم قىلسۇن!»

ئىمام ئەھمەد، ئابدۇللاھ ئىبنى ئەمرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلىدۇ:«شەك ـ شۈبھىسىزكى، سىلە ـ رەھىم ئەرشكە ئېسىلغاندۇر. توغرا كېلىپ قالغاندا سىلە ـ رەھىم قىلغۇچى ھەقىقىي سىلە ـ رەھىم قىلغۇچى ھېسابلانمايدۇ. لېكىن، سىلە ـ رەھىم ئۈزۈلۈپ قالغاندا ئۇنى ئۇلىغان كىشى ھەقىقىي سىلە ـ رەھىم قىلغۇچىدۇر» بۇنى ئىمام بۇخارىمۇ رىۋايەت قىلغان.

ئىمام ئەھمەد، ئابدۇللاھ ئىبنى ئەمرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلىدۇ:«قىيامەت كۈنى سىلە ـ رەھىم كەلتۈرۈلىدۇ، ئۇنىڭ يىپ ئېگىرىدىغان چاقنىڭ ئېگىرىكىگە ئوخشاش ئېگىرىكى بولۇپ راۋان ۋە ـ ئۆتكۈر تىلى بىلەن سۆزلەيدۇ. ئۇ سىلە ـ رەھىمنى ئۈزگەن كىشىگە رەھمىتىنى ئۈزىدۇ، ئۇلىغان يەنى سىلە ـ رەھىم قىلغان كىشىگە رەھمەتنى ئۇلايدۇ».

ئىمام ئەھمەد، ئابدۇللا ئىبنى ئەمرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ تەبلىغ قىلىۋېتىپ مۇنداق دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلىدۇ: «مېھرى ـ شەپقەت قىلغۇچىلارغا ناھايىتى شەپقەتلىك الله تائالا مەرھەمەت قىلىدۇ. زېمىن ئەھلىگە مېھرى ـ شەپقەت قىلىڭلار، ئاسمان ئەھلى سىلەرگە مەرھەمەت قىلىدۇ. سىلە ـ رەھىم شەپقەتلىك الله تائالادىن بىر شاخچىدۇر. كىم ئۇنى ئۇلىسا ئۇ ئۇنىڭغا ئۇلىنىدۇ، كىم ئۇنى ئۈزسە ئۇ ئۇنىڭدىن ئۈزۈلىدۇ» ئۇنى ئىمام ئەبۇ دۆۋۇد بىلەن تىرمىزىمۇ رىۋايەت قىلغان، بۇ ھەقتە كەلگەن ھەدىسلەر ناھايىتى كۆپتۇر.

* * * * * * *

أَفَلَا يَتَدَبَّرُونَ ٱلۡقُرۡءَانَ أَمۡ عَلَىٰ قُلُوبٍ أَقۡفَالُهَآ ﴿٢٤﴾ إِنَّ ٱلَّذِينَ ٱرۡتَدُّواْ عَلَىٰٓ أَدۡبَٰرِهِم مِّنۢ
بَعۡدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ ٱلۡهُدَى ٱلشَّيۡطَٰنُ سَوَّلَ لَهُمۡ وَأَمۡلَىٰ لَهُمۡ ﴿٢٥﴾ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمۡ قَالُواْ لِلَّذِينَ
كَرِهُواْ مَا نَزَّلَ ٱللَّهُ سَنُطِيعُكُمۡ فِي بَعۡضِ ٱلۡأَمۡرِۖ وَٱللَّهُ يَعۡلَمُ إِسۡرَارَهُمۡ ﴿٢٦﴾ فَكَيۡفَ إِذَا تَوَفَّتۡهُمُ

www.munber.org

ٱلْمَلَٰٓئِكَةُ يَضْرِبُونَ وُجُوهَهُمْ وَأَدْبَٰرَهُمْ ﴿٢٧﴾ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمُ ٱتَّبَعُوا۟ مَآ أَسْخَطَ ٱللَّهَ وَكَرِهُوا۟
رِضْوَٰنَهُۥ فَأَحْبَطَ أَعْمَٰلَهُمْ ﴿٢٨﴾

ئۇلار (ھەقنى تونۇش ئۈچۈن) قۇرئاننى پىكىر قىلمامدۇ؟ بەلكى ئۇلارنىڭ دىللىرىدا قۇلۇپ بار (شۇڭا ئۇلار چۈشەنمەيدۇ)[24]*. توغرا يول ئېنىق بولغاندىن كېيىن ئارقىسىغا قايتىۋالغانلار (يەنى ئىماندىن كۇفرىغا قايتقانلار)غا (ئۇلارنىڭ بۇ ئىشىنى) شەيتان چىرايلىق كۆرسەتتى، (شەيتان ئارزۇ ۋە ئەجەلنىڭ ئۇزۇنلۇقى بىلەن) ئۇلارنىڭ كۆڭلىنى تىندۇردى*[25]*. بۇ (يەنى شەيتاننىڭ ئۇلارنى ئازدۇرۇشى) شۇنىڭ ئۈچۈندۇركى، ئۇلار اللە نازىل قىلغان نەرسىنى يامان كۆرگەن كاپىرلارغا: «بىز بەزى ئىشلاردا سىلەرگە ئىتائەت قىلىمىز» دېدى، اللە ئۇلارنىڭ سىرلىرىنى بىلىدۇ*[26]*. (ئازاب) پەرىشتىلىرى ئۇلارنىڭ يۈزلىرىگە ۋە ئارقىلىرىغا ئۇرغان ھالدا ئۇلارنىڭ جانلىرىنى ئېلىۋاتقاندا (ئۇلارنىڭ ھالى) قانداق بولىدۇ؟*[27]*. بۇ (ئازاب) شۇنىڭ ئۈچۈندۇركى، ئۇلار اللەنى دەرغەزەپ قىلىدىغان نەرسىلەرگە ئەگەشتى، اللەنىڭ رازىلىقىنى (يەنى اللەنى رازى قىلىدىغان ئىشلارنى) ياقتۇرمىدى، شۇنىڭ بىلەن اللە ئۇلارنىڭ ئەمەللىرىنى بىكار قىلدى*[28].

قۇرئان توغرىسىدا پىكىر يۈرگۈزۈشكە بۇيرۇش توغرىسىدا

اللہ تائالا قۇرئان توغرىسىدا پىكىر يۈرگۈزۈشكە، ئۇنى چۈشىنىشكە بۇيرۇپ ۋە ئۇنىڭدىن يۈز ئۆرۈشتىن توسۇپ مۇنداق دەيدۇ: ﴿**ئۇلار (ھەقنى تونۇش ئۈچۈن) قۇرئاننى پىكىر قىلمامدۇ؟ بەلكى ئۇلارنىڭ دىللىرىدا قۇلۇپ بار (شۇڭا ئۇلار چۈشەنمەيدۇ)**﴾ يەنى ئۇ دىللار چىڭ قاپلىۋېتىلگەن بولۇپ، قۇرئاننىڭ مەنىلىرى ئۇلارنىڭ دىللىرىغا كىرمەيدۇ. ئىبنى جەرىر، ھىشام ئىبنى ئۇرۋەدىن ئۇنىڭ ئاتىسىنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى بايان قىلىدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىر كۈنى ﴿**ئۇلار (ھەقنى تونۇش ئۈچۈن) قۇرئاننى پىكىر قىلمامدۇ؟ بەلكى ئۇلارنىڭ دىللىرىدا قۇلۇپ بار (شۇڭا ئۇلار چۈشەنمەيدۇ)**﴾ دېگەن ئايەتنى تىلاۋەت قىلغاندا، يەمەنلىك بىر ياش: بەلكى ئۇ دىللاردا قۇلۇپ بار بولۇپ ھەتتاكى اللہ تائالا ئۇلارنى ئاچىدۇ ياكى بىر چىقىش يولى قىلىدۇ، دېدى. بۇ ياش ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ كۆڭلىدە ناھايىتى چوڭقۇر تەسىر قالدۇرغان بولۇپ، ئۇ خەلىپە بولغان چاغدا، ئۇ ياشنى ئۆز ئىشلىرىغا ياردەملىشىشكە سالغان.

مۇرتەدلىكنى سۆكۈش توغرىسىدا

﴿**توغرا يول ئېنىق بولغاندىن كېيىن ئارقىسىغا قايتىۋالغانلارغا**﴾ يەنى ئىماندىن چىقىپ كۇفرىغا قايتقانلارغا ﴿**(ئۇلارنىڭ بۇ ئىشىنى) شەيتان چىرايلىق كۆرسەتتى**﴾ يەنى ئۇلارغا ئۇلارنىڭ توغرا يولدىن قايتىۋاتقانلىقىنى زىننەتلەپ ياخشى قىلىپ كۆرسەتتى. ﴿**(شەيتان ئارزۇ ۋە ئەجەلنىڭ ئۇزۇنلۇقى بىلەن) ئۇلارنىڭ كۆڭلىنى تىندۇردى**﴾ يەنى ئۇلارنى گوللىدى ۋە ئالدىدى. ﴿**بۇ (يەنى شەيتاننىڭ ئۇلارنى ئازدۇرۇشى) شۇنىڭ ئۈچۈندۇركى، ئۇلار اللە نازىل قىلغان نەرسىنى يامان كۆرگەن كاپىرلارغا: «بىز بەزى ئىشلاردا سىلەرگە ئىتائەت قىلىمىز» دېدى**﴾ يەنى ئۇلار بىر ـ بىرىنىڭ كۆڭلىنى تىندۇرۇشتى. يوشۇرۇن ھالدا بىر ـ بىرىنى باتىلغا تەۋسىيە قىلىشتى، بۇ مۇناپىقلارنىڭ ئادىتىدۇر، ئۇلار دىللىرىدا يوشۇرغان نەرسىنىڭ دەل ئەكسىنى ئاشكارا قىلىدۇ.

www.munber.org

﴿**اللە ئۇلارنىڭ سىرلىرىنى بىلىدۇ**﴾ يەنى اللە تائالا ئۇلارنىڭ سىر تۇتۇپ يوشۇرغان نەرسىلىرىنى بىلىدۇ، اللە تائالا ھەممىدىن تولۇق خەۋەرداردۇر، ھەممىنى بىلگۈچىدۇر. بۇ ھەقتە اللە تائالا مۇنداق دەيدۇ: ﴿اللە ئۇلارنىڭ ئۆزگەرتكەنلىرىنى خاتىرىلەپ تۇرىدۇ (يەنى پەرىشتىلەرنى ئۇلارنىڭ ئەمەللىرىنى يېزىشقا بۇيرۇيدۇ)﴾[1].

﴿**(ئازاب) پەرىشتىلىرى ئۇلارنىڭ يۈزلىرىگە ۋە ئارقىلىرىغا ئۇرغان ھالدا ئۇلارنىڭ جانلىرىنى ئېلىۋاتقاندا (ئۇلارنىڭ ھالى) قانداق بولىدۇ؟**﴾ يەنى ئۇلارنىڭ جانلىرىنى ئېلىش ئۈچۈن پەرىشتىلەر ئۇلارنىڭ قېشىغا كەلگەندە ئۇلارنىڭ ھالى قانداق بولىدۇ؟ جانلار تەنلەرگە چىڭ يېپىشىدۇ، پەرىشتىلەر ئۇلارنى قوپاللىق ۋە غەزەپ بىلەن ئۇرۇپ چىقىرىدۇ. بۇ ھەقتە پاك ۋە يۈكسەك اللە تائالا مۇنداق دەيدۇ: ﴿پەرىشتىلەر (بەدرى ئۇرۇشىدا) كاپىرلارنىڭ جانلىرىنى ئېلىۋاتقاندا، ئۇلارنىڭ يۈزلىرىگە ۋە ئارقىلىرىغا ئۇرۇۋاتقانلىقىنى كۆرسەڭ ئىدىڭ (ئەلۋەتتە قورقۇنچلۇق ھالنى كۆرگەن بولاتتىڭ)﴾[2] ﴿(ئى مۇھەممەد!) زالىملارنى سەكراتتا چۈشكەن ۋاقتىلىرىدا كۆرسەڭ (ئەلۋەتتە، قورقۇنچلۇق ھالنى كۆرىسەن)، پەرىشتىلەر (يەنى ئازاب پەرىشتىلىرى) قوللىرىنى سوزۇپ: «سىلەر جانلىرىڭلارنى چىقىرىڭلار! سىلەر اللە توغرىسىدا ھەقسىز سۆزلەرنى قىلغانلىقىڭلار (يەنى ئىپتىرا قىلغانلىقىڭلار، شېرىك كەلتۈرگەنلىكىڭلار، بالا نىسبەت بەرگەنلىكىڭلار) ۋە اللە نىڭ ئايەتلىرىنى مەنسىتمىگەنلىكىڭلار ئۈچۈن، بۈگۈن خورلىغۇچى ئازاب بىلەن جازالىنىسىلەر» دەيدۇ﴾[3] شۇڭا اللە تائالا بۇ ئورۇندا مۇنداق دەيدۇ: ﴿**بۇ (ئازاب) شۇنىڭ ئۈچۈندۇركى، ئۇلار اللەنى دەرغەزەپ قىلىدىغان نەرسىلەرگە ئەگەشتى، اللەنىڭ رازىلىقىنى (يەنى اللەنى رازى قىلىدىغان ئىشلارنى) ياقتۇرمىدى، شۇنىڭ بىلەن اللە ئۇلارنىڭ ئەمەللىرىنى بىكار قىلدى**﴾.

* * * * * * *

أَمْ حَسِبَ ٱلَّذِينَ فِي قُلُوبِهِم مَّرَضٌ أَن لَّن يُخْرِجَ ٱللَّهُ أَضْغَـٰنَهُمْ ﴿٢٩﴾ وَلَوْ نَشَآءُ لَأَرَيْنَـٰكَهُمْ فَلَعَرَفْتَهُم بِسِيمَـٰهُمْ ۚ وَلَتَعْرِفَنَّهُمْ فِي لَحْنِ ٱلْقَوْلِ ۚ وَٱللَّهُ يَعْلَمُ أَعْمَـٰلَكُمْ ﴿٣٠﴾ وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ حَتَّىٰ نَعْلَمَ ٱلْمُجَـٰهِدِينَ مِنكُمْ وَٱلصَّـٰبِرِينَ وَنَبْلُوَا۟ أَخْبَارَكُمْ ﴿٣١﴾

دىللىرىدا كېسەل بارلار (يەنى مۇناپىقلار) اللە ئۆزلىرىنىڭ (ئىسلامغا بولغان) دۈشمەنلىكىنى ئاشكارىلىمايدۇ دەپ ئويلامدۇ؟ ﴿29﴾. ئەگەر بىز خالىساق، ئۇلارنى چوقۇم ساڭا بىلدۈرەتتۇق، چوقۇم ئۇلارنىڭ سىماسىدىن تونۇيتتۇڭ، سەن ئەلۋەتتە سۆزىنىڭ ئۇسلۇبىدىن ئۇلارنى تونۇيسەن، اللە سىلەرنىڭ ئەمەللىرىڭلارنى بىلىپ تۇرىدۇ ﴿30﴾. بىز سىلەرنى ئەلۋەتتە (جىھادقا ئەمىر قىلىش ۋە مۇشەققەتلىك ئىشلارغا تەكلىپ قىلىش بىلەن) سىنايمىز، تاكى سىلەرنىڭ ئىچىڭلاردىن (اللەنىڭ يولىدا) جىھاد قىلغۇچىلارنى ۋە (جىھادنىڭ مۇشەققەتلىرىگە) چىداشلىق بەرگۈچىلەرنى بىلگەنگە، سىرلىرىڭلاردىن ۋاقىپ بولغانغا قەدەر ﴿31﴾.

[1] سۈرە نىسا 81 ـ ئايەتنىڭ بىر قىسمى.
[2] سۈرە ئەنفال 50 ـ ئايەتنىڭ بىر قىسمى.
[3] سۈرە ئەنئام 93 ـ ئايەتنىڭ بىر قىسمى.

www.munber.org

مۇناپىقلارنىڭ سىرىنى ئېچىش توغرىسىدا

﴿**دىللىرىدا كېسەل بارلار (يەنى مۇناپىقلار) الله ئۆزلىرىنىڭ (ئىسلامغا بولغان) دۈشمەنلىكىنى ئاشكارىلىمايدۇ دەپ ئويلامدۇ؟**﴾ يەنى مۇناپىقلار ئۆزلىرىنىڭ ئىشلىرى مۆمىنلەرگە ئاشكارىلانمايدۇ دەپ ئويلامدۇ؟ ھەرگىز ئۇنداق ئەمەس. الله تائالا ئۇلارنىڭ ئىشىنى ئېچىپ تاشلايدۇ. ھەتتا ئەقىل ئىگىلىرىمۇ ئۇلارنىڭ ئىشلىرىدىن ئۇلارنى ئاسانلا چۈشىنىۋالىدۇ. بۇ ھەقتە الله تائالا سۈرە تەۋبىنى نازىل قىلىپ، ئۇنىڭدا ئۇلارنىڭ رەزىللىكلىرىنى، ئۇلار قوللىنىدىغان ئۇسۇللارنى، ئۇلارنىڭ مۇناپىقلىقىنى كۆرسىتىدىغان ئىش ـ ھەرىكەتلىرىنى روشەن بايان قىلغان. شۇنىڭ ئۈچۈن سۈرە تەۋبە ”ئېچىپ تاشلىغۇچى“ دەپمۇ ئاتىلىدۇ. مۇناپىقلار بولسا ئىسلامغا، مۇسۇلمانلارغا ۋە ئىسلامغا ياردەم قىلغانلارغا قارىتا دىللىرىدا ھەسەت ۋە ئۆچمەنلىك ساقلايدۇ.

﴿**ئەگەر بىز خالىساق، ئۇلارنى چوقۇم ساڭا بىلدۈرەتتۇق، چوقۇم ئۇلارنىڭ سىماسىدىن تونۇيتتۇڭ**﴾ الله تائالا مۇنداق دەيدۇ: ئى مۇھەممەد! ئەگەر بىز خالىساق، ئۇلارنى چوقۇم ساڭا بىلدۈرەتتۇق، شۇنىڭ بىلەن سەن ئۇلارنى ئاشكارا تونۇيتتۇڭ. لېكىن، الله تائالا مەخلۇقاتلىرىنىڭ ئەيىبلىرىنى يېپىش، بەندىلەرنىڭ ئىشلىرىنى پەقەت تاشقى كۆرۈنۈشكە قاراپ بىر تەرەپ قىلىشى، يوشۇرۇن سىرلارنى ئۇنى بىلگۈچى الله تائالاغا تاپشۇرۇشى ئۈچۈن، مۇناپىقلارنىڭ ھەممىسىنى ساڭا تونۇتمىدى.

﴿**سەن ئەلۋەتتە سۆزىنىڭ ئۇسلۇبىدىن ئۇلارنى تونۇيسەن**﴾ يەنى ئۇلارنىڭ ئۆزلىرىنىڭ مەقسەتلىرىنى بىلدۈرىدىغان سۆزلىرىدىكى ئاشكارا بولىدىغان نەرسىلەردىن سۆزلىگۈچىنىڭ قايسى كىشىلەرگە يەنى مۆمىنلەرگە ياكى مۇناپىقلارغا تەۋە ئىكەنلىكىنى، ئۇنىڭ سۆزىنىڭ مەنىلىرىگە ۋە مەزمۇنىغا قاراپلا بىلىۋالغىلى بولىدۇ. بۇ يەردە دېيىلگەن سۆزىنىڭ ئۇسلۇبى دېگەن سۆزدىن بۇ مەنە كۆزدە تۇتۇلغاندۇر، بۇ ھەقتە مۆمىنلەرنىڭ خەلىپىسى ئوسمان ئىبنى ئاففان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دېگەن: بىرەر ئادەم بىر نەرسىنى يوشۇرسا، الله تائالا ئۇنى ئۇنىڭ يۈزىدىكى ئالامەتلەر ۋە تىلىدىكى خاتالىقلار ئارقىلىق ئاشكارا قىلىدۇ.

﴿**بىز سىلەرنى ئەلۋەتتە (جىھادقا ئەمر قىلىش ۋە مۇشەققەتلىك ئىشلارغا تەكلىپ قىلىش بىلەن)**﴾ يەنى الله تائالانىڭ بۇيرۇقلىرىنى ئىجرا قىلىشقا ۋە توسقان ئىشلاردىن يېنىشقا بۇيرۇش بىلەن ﴿**سىنايمىز، تاكى سىلەرنىڭ ئىچىڭلاردىن (اللەنىڭ يولىدا) جىھاد قىلغۇچىلارنى ۋە (جىھادنىڭ مۇشەققەتلىرىگە)**﴾ يەنى الله نىڭ بۇيرۇغان ئىشلىرىنى ئورۇنلاش توسقان، ئىشلاردىن يېنىش يوللىرىدا ﴿**چىداشلىق بەرگۈچىلەرنى بىلگەنگە، سىرلىرىڭلاردىن ۋاقىپ بولغانغا قەدەر**﴾ الله تائالانىڭ ئىلمى ئەزەلدە ئۇ كەلگۈسىدە ۋۇجۇتقا كېلىدۇ، دەپ پۈتۈلگەن نەرسىنىڭ ۋۇجۇتقا كېلىشىدە ھېچ شەك ـ شۈبھە يوقتۇر. بۇ ئايەتتىن كۆزدە تۇتۇلغىنى، تاكى بەندىلىرىمىز تەرىپىدىن ۋۇجۇتقا كېلىدىغان بۇ ئىشنىڭ رېئاللىقتا يۈز بېرىشىنى بىلگىنىمىزگە قەدەر ئۇلارنى سىنايمىز دېگەنلىكتۇر. شۇنىڭ ئۈچۈن ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇما ئۇنىڭغا ئوخشىغان ئايەتنى: پەقەت بەندىلىرىمىز تەرىپىدىن ۋۇجۇتقا كېلىدىغان رېئاللىقتا ئايلانغانلىقىنى كۆرگىنىمىزگە قەدەر ئۇلارنى سىنايمىز، دەپ تەپسىر قىلغان.

* * * * * * *

إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ وَصَدُّواْ عَن سَبِيلِ ٱللَّهِ وَشَآقُّواْ ٱلرَّسُولَ مِنۢ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ ٱلْهُدَىٰ لَن
يَضُرُّواْ ٱللَّهَ شَيْـًٔا وَسَيُحْبِطُ أَعْمَـٰلَهُمْ ﴿٣٢﴾ ۞ يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ أَطِيعُواْ ٱللَّهَ وَأَطِيعُواْ ٱلرَّسُولَ وَلَا

www.munber.org

تُبۡطِلُوٓاْ أَعۡمَٰلَكُمۡ ﴿٣٣﴾ إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ وَصَدُّواْ عَن سَبِيلِ ٱللَّهِ ثُمَّ مَاتُواْ وَهُمۡ كُفَّارٞ فَلَن يَغۡفِرَ ٱللَّهُ لَهُمۡ
﴿٣٤﴾ فَلَا تَهِنُواْ وَتَدۡعُوٓاْ إِلَى ٱلسَّلۡمِ وَأَنتُمُ ٱلۡأَعۡلَوۡنَ وَٱللَّهُ مَعَكُمۡ وَلَن يَتِرَكُمۡ أَعۡمَٰلَكُمۡ ﴿٣٥﴾

شۈبھىسىزكى، كاپىر بولغانلار، (كىشىلەرنى) اللەنىڭ يولىدىن توسقانلار، توغرا يول (يەنى رەسۇلۇللاھنىڭ ھەق ئىكەنلىكى) ئېنىق بولغاندىن كېيىن پەيغەمبەر بىلەن دۈشمەنلەشكەنلەر اللەغا قىلچە زىيان يەتكۈزەلمەيدۇ، اللە ئۇلارنىڭ (سەدىقە بەرگەنگە ئوخشاش) ئەمەللىرىنى بىكار قىلىدۇ (شۇنىڭ بىلەن ئاخىرەتتە ئۇنىڭ ساۋابىغا ئېرىشەلمەيدۇ)[32]*. ئى مۆمىنلەر! اللەغا ئىتائەت قىلىڭلار، پەيغەمبەرگە ئىتائەت قىلىڭلار، ئەمەللىرىڭلارنى (كۇفرى، نىفاق ۋە رىيا بىلەن) بىكار قىلىۋەتمەڭلار*[33]*. شۈبھىسىزكى، كاپىر بولغان ۋە (كىشىلەرنى) اللەنىڭ يولىدىن توسقانلار، ئاندىن كاپىر پېتى ئۆلگەنلەرنى اللە ھەرگىز مەغپىرەت قىلمايدۇ*[34]*. (كاپىرلار بىلەن جەڭ قىلغان چېغىڭلاردا) بوشاپ قالماڭلار، (كاپىرلارنى) سۈلهكە چاقىرماڭلار، ھالبۇكى، سىلەر غالىپتۇرسىلەر، اللە سىلەر بىلەن بىرگىدۇر، اللە ھەرگىز ئەمەلىڭلارنىڭ (ساۋابىنى) كېمەيتىۋەتمەيدۇ*[35]*.

كاپىرلارنىڭ ئەمەلىنىڭ بىكار بولىدىغانلىقى توغرىسىدا

اللە تائالا بۇ ئايەتتە اللە تائالاغا كاپىر بولغان، كىشىلەرنى اللە تائالانىڭ يولىدىن توسقان، پەيغەمبەرلەرگە قارشىلىق قىلغان ۋە ئۇنىڭ بىلەن دۈشمەنلەشكەن، ئۇنىڭغا توغرا يول ئېنىق بولغاندىن كېيىن ئىماندىن يېنىۋالغان كىشىنىڭ اللە تائالاغا قىلچىلىكمۇ زىيان يەتكۈزەلمەيدىغانلىقىنى، ئەكسىچە ئۇ پەقەت ئۆزىگىلا زىيان يەتكۈزىدىغانلىقىنى، قىيامەت كۈنى ئۆزىنى زىيان تارتقۇزىدىغانلىقىنى، كەلگۈسىدە اللە تائالا ئۇنىڭ ياخشى ئەمەلىنى بىكار قىلىدىغانلىقىنى، ئۇ مۇرتەدلىك قىلغانلىقى ئۈچۈن ئۇنىڭ ئىلگىرى قىلغان ياخشى ئەمەلىگە قىلچىلىكمۇ ساۋاب بەرمەيدىغانلىقىنى، خۇددى ياخشىلىقلار يامانلىقلارنى يوققا چىقارغىنىغا ئوخشاش ئۇنىڭ ياخشى ئەمەلىنى بىكار قىلىدىغانلىقىنى ۋە تامامەن ئۆچۈرۈپ تاشلايدىغانلىقىنى خەۋەر قىلىدۇ.

ئىمام مۇھەممەد ئىبنى نەسر مەرۋەزى ناماز توغرىسىدىكى باپتا ئەبۇ ئالىيەنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلىدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ساھابىلىرى: ئەگەر بىر ئادەم ”بىر اللە دىن باشقا ھېچ ئىلاھ بەرھەق يوقتۇر“ دېگەن تەۋھىد سۆزىنى ئېيتسا، ھېچ گۇناھ زىيان يەتكۈزەلمەيدۇ. ئەمما اللە تائالاغا شېرىك كەلتۈرسە، ھېچ ئەمەل پايدا يەتكۈزەلمەيدۇ، دەپ قارايتتى، شۇنىڭ بىلەن **﴾اللەغا ئىتائەت قىلىڭلار، پەيغەمبەرگە ئىتائەت قىلىڭلار، ئەمەللىرىڭلارنى (كۇفرى، نىفاق ۋە رىيا بىلەن) بىكار قىلىۋەتمەڭلار﴿** دېگەن ئايەت نازىل بولدى. ئاندىن ئۇلار گۇناھنىڭ ياخشى ئەمەلنى بىكار قىلىۋېتىشىدىن قورقتى.

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمانىڭ مۇنداق دېگەنلىكى رىۋايەت قىلىنىدۇ: بىز، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ساھابىلار گۇرۇھى: اللە تائالانىڭ دەرگاھىدا ياخشىلىقلاردىن قوبۇل قىلىنىدۇ، دەپ قارايتتۇق، ھەتتا بۇ ھەقتە **﴾اللەغا ئىتائەت قىلىڭلار، پەيغەمبەرگە ئىتائەت قىلىڭلار، ئەمەللىرىڭلارنى (كۇفرى، نىفاق ۋە رىيا بىلەن) بىكار قىلىۋەتمەڭلار﴿** دېگەن ئايەت نازىل بولدى، شۇنىڭ بىلەن بىز: ئەمەللىرىمىزنى بىكار قىلىۋېتىدىغان بۇ نەرسە نېمىدۇ؟ دېيىشتۇق، ئاندىن بىز ئۇ نەرسىنى دوزاخقا كىرىشكە تېگىشلىك قىلىپ قويىدىغان چوڭ گۇناھلار ۋە قەبىھ ئىشلاردىن ئىبارەت ئوخشايدۇ، دەپ قاراشتۇق. ھەتتا اللە تائالانىڭ: ﴾اللە ئۆزىگە بىرەر نەرسىنىڭ شېرىك كەلتۈرۈلۈشىنى (يەنى مۇشرىكلارنىڭ

www.munber.org

گۇناھىنى) ئەلۋەتتە مەغپىرەت قىلمايدۇ، بۇنىڭدىن باشقىنى (اﷲ ئۆزى) خالىغان ئادەمگە مەغپىرەت قىلىدۇ﴾[1] دېگەن ئايىتى نازىل بولغانغا قەدەر بىز بۇ قاراشتا ئىدۇق. بۇ ئايەت نازىل بولغاندىن كېيىن بىز ئۇ توغرۇلۇق سۆزلىششتىن توختىدۇق، چوڭ گۇناھلارنى ۋە قەبىھ ئىشلارنى قىلغانلارنىڭ ھالى نېمە بولار؟ دەپ قورقتۇق، ئۇنى قىلمىغانلارغا اﷲ تائالادىن مەرھەمەت تىلىدۇق.

اﷲ تائالا مۆمىن بەندىلىرىنى ئۆزلىرىنىڭ دۇنيا ۋە ئاخىرەتلىك بەخت سائادىتى ئۈچۈن اﷲ تائالاغا ئىتائەت قىلىشقا ۋە پەيغەمبىرىگە ئىتائەت قىلىشقا بۇيرۇپ، ئۇلارنى ئەمەللىرىنى بىكار قىلغۇچى مۇرتەدلىكتىن يەنى ئىماندىن يېنىۋېلىشتىن توسۇپ مۇنداق دەيدۇ: ﴿ئەمەللىرىڭلارنى (كۇفرى، نىفاق ۋە رىيا بىلەن) بىكار قىلىۋەتمەڭلار. شۈبھىسىزكى، كاپىر بولغان ۋە (كىشىلەرنى) اللەنىڭ يولىدىن توسقانلار، ئاندىن كاپىر پېتى ئۆلگەنلەرنى الله ھەرگىز مەغپىرەت قىلمايدۇ﴾ بۇ ھەقتە پاك ۋە يۈكسەك اﷲ مۇنداق دەيدۇ: ﴿اﷲ ئۆزىگە بىرەر نەرسىنىڭ شېرىك كەلتۈرۈلۈشىنى (يەنى مۇشرىكلىك گۇناھىنى) ئەلۋەتتە مەغپىرەت قىلمايدۇ، بۇنىڭدىن باشقىنى (اﷲ ئۆزى) خالىغان ئادەمگە مەغپىرەت قىلىدۇ﴾[2].

اﷲ تائالا مۆمىن بەندىلىرىگە مۇنداق دەيدۇ: ﴿(كاپىرلار بىلەن جەڭ قىلغان چېغىڭلاردا)﴾ دۈشمەنلىرىگە قارشى ﴿بوشاپ قالماڭلار، (كاپىرلارنى) سۈلھىگە چاقىرماڭلار﴾ يەنى ئەگەر ئۇلارنى سۈلھىگە چاقىرساڭلار سىلەر كۈچلۈك، سانىڭلار كۆپ، قورالliرىڭلار سەر خىل، يەنى سىلەر ئۈستۈنلۈكنى ئىگەللىگەن ھالەتتە سىلەر بىلەن ئۇ كاپىرلار ئوتتۇرىسىدىكى ئۇرۇشنى توختىتىشقا، سۈلھى ۋە كېلىشىم قىلىشقا چاقىرىڭلار، شۇڭا اﷲ تائالا مۇنداق دەيدۇ: ﴿(كاپىرلار بىلەن جەڭ قىلغان چېغىڭلاردا) بوشاپ قالماڭلار، (كاپىرلارنى) سۈلھكە چاقىرماڭلار، ھالبۇكى، سىلەر غالىپتۇرسىلەر﴾ ئەگەر ئۇلارنى سۈلھكە چاقىرساڭلار دۈشمەنلىرىڭلارنىڭ ئۈستىدىن ئۈستۈنلۈك قازانغان ھالەتتە سۈلھكە چاقىرىڭلار. ئەمما كاپىرلار بارلىق مۇسۇلمانلارغا نىسبەتەن كۈچ ۋە سان جەھەتتە ئۈستۈنلۈكنى ئىگەللىسە، خەلىپە سۈلھى ۋە كېلىشىمدە مۇسۇلمانلارنىڭ مەنپەئەتىنى بايقىيالىسا، ئۇ ھالدا ئۇنىڭ كاپىرلار بىلەن كېلىشىم تۈزۈشىگە بولىدۇ. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالاممۇ شۇنداق قىلغان ئىدى. ئۇنى قۇرەيش كاپىرلىرى مەككىگە كىرىشتىن توسقان، ئۇنى سۈلھكە، ئۆزئارا ئۇرۇش قىلىشنى 10 يىل توختىتىشقا چاقىرغان چاغدا، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇلارنىڭ ئۇ تەكلىپىنى قوبۇل قىلغان.

﴿اﷲ سىلەر بىلەن بىرگىدۇر﴾ بۇ ئايەتتە مۇسۇلمانلارنىڭ دۈشمەنلەر ئۈستىدىن غەلىبە قازىنىدىغانلىقىغا ناھايىتى چوڭ بېشارەت باردۇر.

﴿الله ھەرگىز ئەمەللىرىڭلارنىڭ (ساۋابىنى) كېمەيتىۋەتمەيدۇ﴾ يەنى ئۇنى بىكار قىلىۋەتمەيدۇ، يوققا چىقىرىۋەتمەيدۇ ۋە سىلەردىن تارتىۋالمايدۇ. بەلكى، اﷲ تائالا ئۇنىڭدىن ھېچ نەرسىنى كېمەيتىۋەتمەستىن، ئۇنىڭ ساۋابىنى سىلەرگە تولۇق بېرىدۇ.

* * * * * * *

إِنَّمَا ٱلۡحَيَوٰةُ ٱلدُّنۡيَا لَعِبٞ وَلَهۡوٞۚ وَإِن تُؤۡمِنُواْ وَتَتَّقُواْ يُؤۡتِكُمۡ أُجُورَكُمۡ وَلَا يَسۡـَٔلۡكُمۡ أَمۡوَٰلَكُمۡ ﴿٣٦﴾ إِن يَسۡـَٔلۡكُمُوهَا فَيُحۡفِكُمۡ تَبۡخَلُواْ وَيُخۡرِجۡ أَضۡغَٰنَكُمۡ ﴿٣٧﴾ هَٰٓأَنتُمۡ هَٰٓؤُلَآءِ تُدۡعَوۡنَ لِتُنفِقُواْ

[1] سۈرە نىسا 116 ـ ئايەتنىڭ بىر قىسمى.
[2] سۈرە نىسا 116 ـ ئايەتنىڭ بىر قىسمى.

www.munber.org

فِي سَبِيلِ ٱللَّهِ فَمِنكُم مَّن يَبۡخَلُۖ وَمَن يَبۡخَلۡ فَإِنَّمَا يَبۡخَلُ عَن نَّفۡسِهِۦۚ وَٱللَّهُ ٱلۡغَنِيُّ وَأَنتُمُ
ٱلۡفُقَرَآءُۚ وَإِن تَتَوَلَّوۡاْ يَسۡتَبۡدِلۡ قَوۡمًا غَيۡرَكُمۡ ثُمَّ لَا يَكُونُوٓاْ أَمۡثَٰلَكُم ﴿٣٨﴾

دۇنيا تىرىكچىلىكى پەقەت ئويۇن ۋە تاماشادىن ئىبارەتتۇر، ئەگەر سىلەر ئىمان ئېيتساڭلار ۋە تەقۋادارلىق قىلساڭلار (اللـه) سىلەرگە ئەجرىڭلارنى بېرىدۇ، مال ـ مۈلكۈڭلارنىڭ ھەممىسىنى (بېرىشنى) سورىمايدۇ (پەقەت زاكاتىنى بېرىشىڭلارنى سورايدۇ) ﴿36﴾. ئەگەر ئۇ سىلەردىن مال ـ مۈلكۈڭلارنى جىددى سورىسا، بېخىللىق قىلىسىلەر، بۇ بېخىللىق سىلەرنىڭ (ئىسلامغا بولغان) ئاداۋىتىڭلارنى ئاشكارىلايدۇ ﴿37﴾. سىلەر شۇنداق كىشىلەر سىلەركى، اللەنىڭ يولىدا (پۇل ـ مال) سەرپ قىلىشقا چاقىرىلساڭلار، سىلەرنىڭ ئاراڭلاردا بېخىللىق قىلىدىغانلار بار، كىمكى بېخىللىق قىلىدىكەن، ئۇ ئۆزىنىڭ زىيىنى ئۈچۈن بېخىللىق قىلىدۇ، اللە (سىلەرنىڭ مال ـ مۈلكۈڭلاردىن) بىھاجەتتۇر، سىلەر بولساڭلار (اللەغا) موھتاجسىلەر، ئەگەر سىلەر (اللەنىڭ تائەتىدىن) يۈز ئۆرۈسەڭلار، اللە سىلەرنىڭ ئورنۇڭلارغا باشقا بىر قەۋمنى ئالماشتۇرىدۇ، ئۇلار سىلەرگە ئوخشاش بولمايدۇ (بەلكى اللەغا ئىتائەت قىلىدۇ) ﴿38﴾.

دۇنيا ئىشلىرىنىڭ ئەرزىمەس نەرسە ئىكەنلىكىنى بايان قىلىش ۋە سەدىقە بېرىشكە ئىلھاملاندۇرۇش توغرىسىدا

اللە تائالا دۇنيا ئىشلىرىنىڭ ئەرزىمەس ۋە ئۇنىڭ نەرسىلىرىنىڭ قىممەتسىز ئىكەنلىكىنى بايان قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: ﴿**دۇنيا تىرىكچىلىكى پەقەت ئويۇن ۋە تاماشادىن ئىبارەتتۇر**﴾ يەنى پەقەت اللە تائالانىڭ رازىلىقى ئۈچۈن بولغان نەرسىدىن باشقىسىغا ئېرىشىش ئۈچۈن تىرىشىش ئويۇن ـ تاماشادىن ئىبارەتتۇر. شۇڭا اللە تائالا مۇنداق دەيدۇ: ﴿**ئەگەر سىلەر ئىمان ئېيتساڭلار ۋە تەقۋادارلىق قىلساڭلار (اللە) سىلەرگە ئەجرىڭلارنى بېرىدۇ، مال ـ مۈلكۈڭلارنىڭ ھەممىسىنى (بېرىشنى) سورىمايدۇ (پەقەت زاكاتىنى بېرىشىڭلارنى سورايدۇ)**﴾ يەنى اللە تائالا سىلەردىن بايدۇر، سىلەردىن ھېچ نەرسە تەلەپ قىلمايدۇ، پەقەت يوقسۇل قېرىنداشلىرىڭلارنىڭ سىلەر بىلەن باراۋەر بولۇشى ئۈچۈن، سەدىقىنىڭ پايدىسىنىڭ سىلەرگە قايتىشى ۋە ئۇنىڭ ساۋابىنىڭ قىيامەت كۈنى سىلەرگە قايتىشى ئۈچۈن اللە تائالا سىلەرگە مال ـ مۈلكۈڭلارنىڭ زاكىتىنى بېرىشنى پەرز قىلدى.

﴿**ئەگەر ئۇ سىلەردىن مال ـ مۈلكۈڭلارنى جىددى سورىسا، بېخىللىق قىلىسىلەر. بۇ بېخىللىق سىلەرنىڭ (ئىسلامغا بولغان) ئاداۋىتىڭلارنى ئاشكارىلايدۇ**﴾ قەتادە بۇ ھەقتە مۇنداق دەيدۇ: اللە تائالا پۇل ـ مالنى چىقىرىشنىڭ دىللاردىكى ئاداۋەت ۋە ئۆچمەنلىكنى چىقىرىشتىن ئىبارەت ئىكەنلىكىنى تولىمۇ ئوبدان بىلىدۇ. قەتادەنىڭ بۇ سۆزى ناھايىتى ئورۇنلۇق بولۇپ، مال ـ مۈلۈك ھەقىقەتەن شىرىندۇر. ئۇ پەقەت بىر شەخسنىڭ ئەڭ سۆيۈملۈك بولغان نەرسىسى ئۈچۈنلا سەرپ ئېتىلىدۇ.

﴿**سىلەر شۇنداق كىشىلەر سىلەركى، اللەنىڭ يولىدا (پۇل ـ مال) سەرپ قىلىشقا چاقىرىلساڭلار، سىلەرنىڭ ئاراڭلاردا بېخىللىق قىلىدىغانلار بار**﴾ يەنى ئۇنىڭغا ئاۋاز قوشمايدىغانلار بار.

﴿**كىمكى بېخىللىق قىلىدىكەن، ئۇ ئۆزىنىڭ زىيىنى ئۈچۈن بېخىللىق قىلىدۇ**﴾ يەنى ئۇ پەقەت ئۆزىنىڭ ئەجرىنى كېمەيتىدۇ، ئۇنىڭ ئۇۋالى پەقەت ئۆزىگىلا قايتىدۇ.

www.munber.org

﴿**اللە (سىلەرنىڭ مال ـ مۈلكۈڭلاردىن**﴾ ئۆزىدىن باشقا يۆلىكى بولمىغان نەرسىدىن ﴿**بىھاجەتتۇر**﴾ ھەممە نەرسە ھەمىشە اللە تائالاغا موھتاجدۇر، شۇنىڭ ئۈچۈن اللە تائالا مۇنداق دەيدۇ: ﴿**سىلەر بولساڭلار (اللەغا) موھتاجسىلەر**﴾ بىھاجەتلىك بولسا اللە تائالانىڭ ئايرىلماس سۈپىتىدۇر. موھتاجلىق بولسا، ئىنسانلارنىڭ ئايرىلماس سۈپىتىدۇر.

﴿**ئەگەر سىلەر اللەنىڭ تائىتىدىن**﴾ ۋە اللە تائالانىڭ شەرىئىتىگە ئەگىشىشتىن ﴿**يۈز ئۆرۈسەڭلار، اللە سىلەرنىڭ ئورنۇڭلارغا باشقا بىر قەۋمنى ئالماشتۇرىدۇ، ئۇلار سىلەرگە ئوخشاش بولمايدۇ (بەلكى اللەغا ئىتائەت قىلىدۇ)**﴾ بەلكى اللە تائالانىڭ سۆزلىرىنى ۋە ئەمر ـ پەرمانلىرىنى ئاڭلىغۇچى ۋە ئىتائەت قىلغۇچىلاردىن بولىدۇ.

شۇنىڭ بىلەن سۈرە مۇھەممەدنىڭ تەپسىرى تۈگىدى. جىمى ھەمدۇسانا ۋە مەدھىيە اللە تائالاغا مەنسۇپتۇر.

www.munber.org